

PÁLYAZATOK

Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Pályázatok felvételnek: Sip ucca 10. — Hirdetések díja előre fizetendő.

Az Ózd-bolyoki orth. hitközség egy kellemes, jóhangu és gyakorlott baltefilő vekojret keres, ki egyben sojchet übojdek mümche vejóré somájim legyen. Fizetés megállapodás szerint. Utiköltség csak meghívottnak térítetik meg. Kort, családi állapotot, eddigi működést, magyar állampolgárságot feltüntetve, 3 hirnev. orth. rabbitól nyert kabolóval felszerelt kérvények Dr. Winter Jenő elnökhöz, Ózd, küldendők.

A székesfehérvári orth. izr. anya hitközség első kántor-metszői állásra pályázatot hirdet. Három orth. rabbi kabolójával rendelkező pályázók eddigi működésük, koruk és családi állapotukat igazoló bizonyítványukat az Elnökséghez küldjék be Fizetés megegyezés szerint. Utiköltséget meghívottaknak térítünk meg.

Apró hirdetések

Hirdetési díjszabás: minden szó egyszeri beiktatása 13, vastagon szedett betűkből 26 fillér. Apróhirdetések felvétele: VII., Sip ucca 10. — Jelzés levelek kettős borítékban, válaszbélyeggel ugyanoda intézendők. — Apróhirdetések csak a díj előzetes lefizetése mellett közölhetők.

Házasság

TIZENKILENC éve közvetít házasságot Nagy Jenő, Rákóczi-ut 57/b. — Telefon (cégnélküli levelezés.)

FÉRJHEZ adnám intelligens, nagyon csinos fiatal leányomat, intelligens, vallásos családból való fixfizetéses tisztviselőhöz, vagy jobb iparosemberhez. Leányomnak saját nőruha szalonja van. Csakis komoly ajánlatok vétetnek figyelembe. Levélüket »Házasság« jelígre a kiadóba.

DISZKRÉT, megbízható házasság-közvetítések: Wiener, Bratislava, Pétfő-ú. 10. (Szlovensko) 60 fillér bélyeg mellékelendő.

Megérkeztek külföldről a tavaszi divatkülönle- gességek!

Szövetek, selymek legnagyobb választékban.

Csipke, szalag, rövid és kötöttáru, valamint ruhadiszekben külön osztály, a szenzációsan olcsó árairól közismert

Spitz Herman

áruházában

Budapest,

Erzsébet-körút 34.

Szombat és ünnepnap zárva.

Állást nyer.

JÓ KÖNYVKÖTŐT keresek házamhoz, régi könyveim átkötésére, körülbelül két havi foglalkoztatásra. Fizetési igényüket intézzék Grünfeld Henrik főrabbihoz, Sajtószentpéter.

Állást keres

GYAKORLOT kereskedő legjobb referenciával, irodai, raktári, utazói, felügyelői munkához ért, foglalkozást keres. Sz. ajánlatot »Vallásos« jelíge alatt a kiadóba.

SZOMBATTARTÓ bórkereskedő segéd, állást keres azonnali be lépésre. Jungreis, Tiszafüred.

ÁRVALEÁNY, a háztartás minden ágában jártas, mindenek mellé ajánlkozik, ahol családtagnak tekintenék. Cim: Reichmann Irén, Debrecen, Hatvan-ú. 49 szám.

ORTHODOX özvegyasszony orth. házba ápolónőnek ajánlkozik. Özv. Kohn Henrikné, Dob ucca 27. sz. fidszt. 5.

Különféle

HÁLÓK, ebédlők bámulatosan olcsó áron. Horn-nál, Wesselényi-ú. 13. (Saját ház.)

WUNDERSCHÖNES משה מרדכי billiget zu verkaufen. Friedmann, Teréz-körút 29.

Orth. kóser koszt

Szombathelyen

átutazók részére Berkovits Sámuel kántor-metszőnél, az orth. templom-udvarban.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos

GROSZBERG JENŐ.

Hoffmann és Társa könyvnyomda
Budapest, VI. Proféta ucca 7.

ידיעות ציוניות

ZSIDÓ UJSÁG

A magyar orth. zsidóság hetilapja.

Megjelenik hetenkint egyszer.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., SIP-UTCA 10.
TELEFON: József 425-90.

ALAPITOTTA:
GROSZBERG LIPÓT רב

ELŐFIZETESI DÍJ: 1 ÉVRE P 20.—
P 10.—
KÜLFÖLDRE : 1 P 22.—
Postascheckekontó-szám: 50 791.

A Hatvany-pör táblai tárgyalása

Szomorúan állapítjuk meg, hogy a Hatvany-ügynek a táblán lefolyt tárgyalása riktó fényt vet a hazai közállapotokra, némely magasrangú funkcionárius lelkiületére. Szándékosan aláhúztuk a „tárgyalás” szót, mert nem az ítéletről beszélünk. Az, hogy báró Hatvany Lajos négy évre s negyedmillió pengőre ítélték, minket nem érdekelne. Nem azért nem érdekelne, mintha nem tartanók kóros állapotnak, ha az ország polgárainak egy része nem törődik azzal, ami az országban történik és közömbösségét azzal indokolja önmaga előtt, hogy a hatalom ellen úgy sem lehet tenni semmit. De azért nem érdekelne bennünket az ítélet, mert a benne rejlő politikum lapunk körén kívül esik. Az ítélet azonban megelőzte a tárgyalás, amelynek folyamán tapasztalhattuk, hogy Magyarországon még mindig hálás dolog a zsidó momentumok belekeverése. Ezt vallhatta a vád képviselője is, amikor azt mondta: „Hatvany a tárgyaláson római katolikusnak mondta magát, de a Jövő egyik számában büszkén kiáltotta: én zsidó író vagyok”. Egy estilap jelentése szerint a vád képviselője a következőképpen is érvelt: „az sem változtat a vádlott működésén, hogy iparkodott a megszállott területen a magyar érzést fenntartani. Különben is csak a zsidó polgártársak hazafias érzésének ébrentartására iparkodott, akikben talán könnyebben megtántorodhatott a hazafiaság”.

Mindezt nem szabad szó nélkül hagynunk, mert mindezekre a kijelentésekre semmi szükség sem volt a tárgyaláson. Hatvany zsidó származása és katolikus vallása közötti viszonyt éppen az u. n. konstruktív korszakban nem kellene emlegetni. Mert mi, orthodox zsidók, egy régi kijelentést látunk megvalósítva: „a csábító megfosztja az embert öntudatától és a

mikor már hatalmába ejtette, akkor vádaskodik ellene”. A mi társadalmunk egész berendezésével prémiomot tűz ki a kikeresztelkedésre és amikor a zsidó már hitszegő lett, akkor kritikus időben gunnyal és megvetéssel szemére hányják ezt. S ezzel kapcsolatban valóban bizonyul a régi zsidó bölcsék ama megállapítása: „az ember nem vékezik, csak ha a balgaság szelleme szállja meg”. A kitértek egynemelyike egész életében megtartja a balgaságot és nem lát tisztán. Innen magyarírázható, hogy Hatvany oly elkeseredetten tiltakozott a hazafiatlanság vádjá és ama felfogás ellen, hogy zsidó származású ember számára nincs teljes beolvadás a magyarságba. A gondolkodó zsidó mindezen nem esik kétségbe. Tudja, hogy a hazafiatlanság változó fogalom akkor, ha a hazafiatlanság vámszedőinek úgy tetszik. A tisztességes zsidó becsületesen és szeretettel teljesíti polgári kötelességét, mert ezt a hűséget vallása előírja. Ha egyesek ezt elismerni nem akarják, ez éppen — a gólsz. Ez az a fogalom, amelyet a kikeresztelkedés előtt állott idősebb Deutschok eltitkoltak a kikeresztelkedett fiaik előtt és ez most megbosszulja magát. Ki beszél például arról, hogy Korányi követünk zsidó származású? Kornfeld, Teleszky, Harkányi, Hazai zsidó származását se hánytorgatja fel senki — egyelőre. Miért? Mert nem állanak a hatalmon levők útjában. Hatvanyt azonban nem akarják elismerni magyarnak. Ez bántja? Erre nem volt elkészülve? . . . Valóban „az ember nem vékezik, csak ha a balgaság szelleme szállja meg”.

Nagymagyarország zsidósága kivált hazafias hűségével. A nagy katasztrófa után az utódállamok zsidósága nehéz helyzetbe jutott. Nem szakíthatta meg egy nagy mulattal való kapcsolatait, de mint

gyenge kisebbségnek életkérdése az új viszonyokba való lojális elhelyezkedés. Ezt a harmóniát a zsidóság zöme megtalálta és ezt minden reális ember korrekten fogja tartani. Az utódállamok zsidósága csak azoknak nem elég magyar, akiknek az itteni, igazán végletekig hazafias zsidóság sem magyar. Éppen ezért a magyar ügynek egyáltalában nem tett szolgálatot a vád képviselője, amikor gunnyal emlékezett meg arról, hogy Hatvany az utódállamok „zsidó polgártársainak hazafias érzését iparkodott ébren tartani”. Vannak bizonyos dolgok, amikről a zsidó hagyomány azt állítja: „jaj ha mondom, jaj ha nem mondom”. A főügyész által érintett téma is ilyen. Utóvégre minden zsidó nem lehet gróf Bánffy Miklós, aki egy éjszakán magyar külügyminiszterből román előkelőség lett. S azt sem lehet kívánni a lekapcsolt területeken lakó zsidóktól, hogy hagyják ott polgári ekszisztenciájukat és jöjjenek ide vértanúknak vagy államtitkároknak? . . . *

Németország nagy drámairója, Gerhard Hauptmann írja az elítéltről: „tragikus sorsu tékozló fiú, akinek a világ javai heverték a lábai előtt és belerohant a lágba”. Valóban mi is átérezzük ezt, de más szempontból. Eszünkbe jut, hogy annyi vagyonnal, annyi idealizmussal, annyi exaltált színezetű lelkesedéssel, megannyi tudással, mennyi örök zsidó értéket lehetne produkálni, mennyit lehetett volna tenni a zsidóság szolgálatában? De így? Csehország kiiltja, Magyarország bebörtönzi, a zsidóságot elhagyta, a kereszténység nem fogadja be. Valóban tanulságos példa a zsidótlanság gyökértelenségére és a zsidóságot megillető értékeknek a gólszban való elértéktelenedésére.

Sovüojsz ünnepe előtt

Ránk virrad újra a tóra-kinyilatkoztatás szent és fenséges ünnepe. Felragyog a kettős törvénytábla emléke és szétárad a Tóra fénye. A Misna, a Talmud, a Halacha, az Agada, az egész zsidó Tan glóriás fénye sugárzik széjjel Sovüojsz ünnepén. És árasztja a Tóra az ő dicső fényét az ő szolgálóra és buyáira.

Minden zsidó lelkét a Matan-Tóra magasztos ünnepének áhítatos csendje szállja meg e napokban. Minden zsidó szívében lánggra gyullad ekkor a kinyilatkoztatás — évközben néha szunynyadó — szent tüze. És ebben a meghitt csendben megérzi, hallja a zsidó lélek a Tóra buvárainak feltörő sóhajait és a töraseretet kigyulladt tüze kiterjed a Tóra zászlóvivőire is.

Ezért avatták évek óta vezető rabbijaink Sabosz-Bamidbor, a Tóra ünnepe előtti szombatot a Tóra ifjainak saboszává, Tomché Jesivosz-Sabosszá. Hogy midőn töraseretet tölti be a szíveket,

legalább akkor azoknak éljünk, kik ma is epedve és mohón várják a kinyilatkoztatás édes szavát.

Nagy rabbijaink és bölcs vezetőink — mint értesülünk — szívből jövő, szívhez szóló szózáttal fordultak az idén a zsidó hitközségekhez és közönséghez, a Tomché Jesivosz Sabosz érdekében. Hisszük, hogy szavaik lelkes visszhangra találnak. Hisszük, hogy az ezévi Jesiva-nap eredménye fölülmulja az eddigieket. Kell, hogy úgy legyen! Lehetővé kell tenni az „Országos Tomché Jesivosz“-nak, hogy eme nehéz és válságos időkben is fennakadás nélkül teljesítse szent hivatását. Mi most is, mint mindig, szolgálni kívánjuk a jesivák ügyét és közéletesszük úgy a „Tomché Jesivosz Sabosz“-t rendező hitközségek listáját, mint az adományozók névsorát. Előmozdítani kívánjuk ezzel, érdemes hitközségeink nemes versengését a tóratámogatás szent munkájában. Hisszük, hogy összes hitközségeink mos

is feladatuk magaslatán fognak állani.

Nem akadhat egy hitközség sem, amely ne venné ki méltóan részét e szent munkából.

Nem akadhat egy töraserető zsidó sem, aki ne emlékezze meg e napokban a jesiváért lankadatlanul és üdvösen dolgozó „Országos Tomché Jesivosz“-ról és ne áldozna jelentékenyen annak szent céljaira!

Aki bármely okból nem járulhat ezen saboszkor a Tóra elé s így nem áll módjában, hogy a jesivákkal szembeni köteletségének snöderozás formájában eleget tegyen, fizesse be hozzájárulását 40,530 sz. csekszámlára közvetlenül az Országos Tomché Jesivosz-hoz, Győrbe, esetleg lapunk kiadóhivatalához, (Az összes adományokat a „Zsidó Ujság“ nyugtázza nyilvánosan.)

Valóban nem fogadhatjuk méltóbban a Tóra közelgő ünnepét, mint azzal, hogy a tóratanulokról gondoskodunk. Sabosz Bamidbor-*kor az egész országban egy érzés, egy gondolat legyen. Minden érzés jesiváinkért! Minden gondolat, minden szívdobbanás bócherjainkért, a zsidóság jövőjéért!*

Héber utirajzok gyűjteménye

— אוצר מסעות —

J. D. Eisenstein, a tizkötetes héber enciklopédiának Magyarországból New-Yorkba kivándorolt tudós szerkesztője ismét egy igen értékes, gyűjteményes művel gazdagította a héber irodalmat: a héber utirajzok gyűjteményével.

Ha mindenütt voltak nyugtalan vértű, messze országokat megismerni vágyó egyének, úgy nem csoda, hogy a zsidók között is akadtak ilyenek, akiket nem csupán az idegen vidékek után való kíváncsiság hajtott országra, hanem ezen felül a vágy is, hogy megismerkedjenek test-

véreikkel, akiket ezen messze vidékekre sodort a sors.

A legtöbb ily zsidó turista azonban nyíltan bevallja, hogy szívét nem annyira az idegen vidékek vagy népek vonzották; hanem Palesztina, az ősök földjének felkeresése és megismerése volt a főcél. A Szentföld iránt való hagyományos szeretet fűtötte a szívüket és adta nekik azt a hősiesség batorságot és kitartó erőt, amely nélkül a középkorban senki sem indulhatott világkörütra, de legkevésbé egy zsidó, akinek a középkor idején való utazás számtalan viszontagságai kívül még a nyers zsidógyűlölettel is meg kellett küzdenie.

Természetes, hogy az óriási utak csak apró részletekben tudták megtenni a szegény zsidó

utazók; városról-városra, országról-országra járva. De a vándorlásnak éppen eme módja rengeteg tapasztalatot hozott magával, ami az utazót arra készítette, hogy élményeit írásba foglalja. Az utazók mind járatosak voltak a zsidók történetén és így nem csoda, hogy lelkük élénken rezonált mindazon esetekben, amidőn történeti nevezetességű helyekre bukkantak. Ép így megemlítik az egyes városokban lált zsidó tudósok neveit, a zsidó lakosok számát, szokásaikat, sőt társadalmi és politikai helyzetünket is lefestették.

Ezen utleírások nagy része kis füzetekben, nyomtatásban is megjelent és az éleseszü talmudtudósok akkor szokták olvasgatni azokat, amidőn már belefáradtak a «Talmud tengerében» való eve-

Református püspök az orthodox zsidóságról

Ravasz László református püspök hivatalos látogatást tett a napokban Pomáz pestmegyei községben, ahol az összes felekezetek küldöttségileg tisztelgtek az egyházfő előtt. Az orth. izr. hitközség küldöttségét Grosz J. József budai rabbi, a pomáziai népszerű főabbija vezette a püspök elé:

— Hitközségem és azt hiszem, hogy az egész magyar orthodox zsidóság nevében legyen szabad méltóságodat köszöntenem — kezdé üdvözlő beszédét a főrabbi. — Püspök ur megtestesítője a szent Tan fenkölt igéjének: szeresd felebarátodat, mint te magadat s így felekezeti különbség nélküli összetartást, szeretetet hirdet az emberiség egyetemének. Meg van győződve, hogy csakis kölcsönös szeretet és békés harmónia hozhatja meg hazánknak, de egyáltalán a népek boldogulását. Fogadja Méltóságod

felekezetiünk osztatlan szimpátiája kifejezését!

A püspök szemmeláthatólag meghatóan hallgatta meg a főrabbi üdvözlő szövegét, amelyre közel félórás válaszában többek között a következőket mondta:

— Igen köszönöm a főrabbi urtól és hitközségétől velem szemben megnyilvánult rokonszenvet. A hazai iránti hűség testvérekké teszi az ország összes fiait s így a mindnyájunk előtt szent Zsolttáros szavai kell, hogy lelki szemünk előtt lebegjenek: »Oh mily jó és üdvös, ha testvérek szeretetben, egyetértésben élnek egymás mellett. Ez a felekezetek közti béke, amely et hirdetek! De különösen vonatkozik a hazafiúi hűség az orthodox zsidóságra, amely a hazaszeretetet a nemes vallási tradíciója alapján is gyakorolja s így a hazának kitünő, értékes eleme.

Wesilla mosás a legtakarókosabb

zésbe és szórakozásra szorulnak.

Csak az újabb kutatók, akik a középkori zsidók történetével tudományosan foglalkoztak, fedezték fel, hogy ezen egyszerű, gyakran naiv utleírások a zsidó tudományok szempontjából megbecsülhetetlen értékek, mert rengeteg történeti és földrajzi anyagot foglalnak magukban. Így az utleírások némelyike több kritikai kiadást is elért. A legtöbbje azonban — hozzá nem értő kezekben — gyatra nyomásban, sajtóhibákkal felítve jelent meg a múlt századokban úgy, hogy a mai kor számára már teljesen hozzáférhetlenné vált.

A szerencsés kezű Eisenstein jól látta, hogy mind a laikus, mind a kutató szempontjából sokkal értékesebbek ezen ut-

leírások, ha kronologikus sorrendben egy nagy kötetben összegyűjtve tárulnak az olvasó elé; mint hogyha mindegyik külön-külön kis füzetek alakjában bolyongja be a világot. Régi, ma már alig található kiadásokból, sőt kéziratokból összegyűjtött 21 ily eredeti utirajzot és egy 352 negyedrétoldalra terjedő, hatalmas kötetben adta ki azokat.

Az utirajzok a híres toledói Benjámín rabbi utleírásával kezdődnek, aki 1165-ben indult világkörütrajára és történeti sorrendben következnek a többiek, kiknek sorát Sir Mózes Montefiore, a híres angolországi filantróp feleségének utinaplója zárja le, aki 1839-ben indult férjével Palesztinába.

A kormányzó a vallásos életről

Kedden kezdődött a református zsinat, amely küldöttségileg tisztelgett a kormányzó előtt. Az üdvözlő beszédre többek között ezzel válaszolt:

— Az utolsó évtized örvendetes jelensége általában a vallásos érzület mindinkább terjedő erősödése. Ennek ápolása, kimélyítése és irányítása az egyházak nagy kihatással bíró mély jelentőségű feladata.

— A hivekben a vallásos élet mélyítésével magát a törvénytiszteltet vallási motívumokkal is alátámasztva válik az egyház egyik legerősebb pillérévé az országnak és rendjének, melynek üdvére és boldogulására egyformán — valláskülönbség nélkül — törekedni minden magyar embernek szent kötelessége.

A kormányzó ur e szavai, amelyeket minden orthodox zsidó igaz meggyőződéssel vall, egy szebb jövő reményét ébresztik bennünk.

A vaskos, gyönyörű kiállításu mű élére a tudós gyűjtő egy általános bevezetést írt. Ezenkívül minden utirajz előtt külön kis bevezetés foglal helyet, amely az utazó személyét, korát és művét világítja meg, könnyű és élvezetes stílusban. Az egyes fejezeteket megjegyzésekkel kíséri a kiadó, ami különösen a régi helységnevek megérthetése szempontjából igen üdvös. A mű ezen kívül térképekkel és képekkel is illusztrálva van, a végén pedig névmutatót találunk.

A mű általában iskolapéldáját szolgáltatja azon szerencsés körülménynek, amidőn régi, értékes művek, hozzáértő, vallásos zsidó tudós kezébe kerülnek.

Fleischer Lipót.

A hechser nem lehet ok a drágításra

Amint a »Zs. U.« is nemrég jelentette, a budapesti »Machziké Hadosz« egyesület elhatározta, hogy élénk működést fog kifejteni a hitéletet érintő ügyekben. Így megbízható szöjjfert szerződtetett, kinek feladata a tefilinoktat és mezuzókat meghatározott csekély díjazásért felülvizsgálni és rendbe hozni. Ezáltal elérjük azt, hogy könnyen jutunk a feltétlenül megbízható rituáléhoz és biztosítva vagyunk afelől is, hogy azt nem fizetjük túl. Mert, ha többbe kerülne, akkor vesélyeztetve van a cél, mivel nagyon soknak — különösen a gyengébbeknek — nincs kedve, vagy nincs tehetsége a drágább rituálét megvenni és akkor kevésbé megbízhatót, vagy egészen megbízhatatlant vesz.

Ha a lelki szükségletnél ez nem jelent mindjárt hitelhagyást, mert a lakus közönség nem látja a különbséget a megbízható vagy a nem megbízható tefilin között, addig egy fogyasztási cikknél a különbség szembeütőbb, azaz az illető tudatában van annak, hogy ő most nem megbízható, sőt tiltott dolgot használt. Ezért a »Machziké Hadosz« nagy hála-ra kötelezi a hithű zsidóságot, ha eléri azt, hogy a közönség feltétlenül kóser fogyasztási cikket kapjon, de ez se legyen drágább, vagy csak legfeljebb lényegtelenül — mint a nem megbízható kóser cikk.

Sok vidéki helyen bevett szokás, hogy a kóser hus 10 százalékkal többbe kerül, mint a tréfó hus. A mézárosnak ugyanis a kóser husra 10%-kal több költsége van, mert a metsző és a hitközönségi fogyasztásiadó (gabella) körülbelül ennyit tesz ki. Ezt a 10 százalékos többletet az orthodox közönség már megszokta és természetesnek találja. De nagyobb áldozatot kérik

tőle, csak azért, hogy néhány egyén az ő hithűsége révén meggazdagodjék, igazságtalanság és bűn volna. Ezen probléma megoldása sokkal könnyebb, mint amilyennek látszik.

Mert az nem áll, hogy azért mert kóser, azért drágább. Nézzük például a két nagy fogyasztási cikknél, a kávépótléknál és a csokoládénál: a kóser ugyanazonárban árusítatják, mint a nem-kóser. Nagyon egyszerű:

a gyáros érdeke, hogy a hithű zsidót fogyasztójául megnyerje.

Miután a gyáros tudatában van annak, hogy ő nem megbízható, azért tart magának magiachat, felügyelőt és e felügyelőt (hechser) költségét ő viseli és még csak meg sem kísérel, hogy azt a fogyasztóra áthárítsa. S így van ez minden egyéb fogyasztási cikknél is. Ha tehát oly személy szeretne orth. kóser (vagy pláne peszachi) árut forgalomba hozni, kinek személye nem megbízható, az állítson saját költségén felügyelőt, aki aztán a hechsert kiadja. De

a hechser ahhoz a feltételhez legyen kötve, hogy emiatt nem szabad az árunak többbe kerülnie.

Akiben nincs meg a hithűség, hogy kóser dolgokat készítsen vagy árusítson semmi felügyelőt kénytelen tartani, annak a költsége az ő hasznát csökkentse, de ne próbálja meg ezen reszitőbbséget a fogyasztóval megfizettetni. Ha nekem egy szabásom van, de hiányzik a szabászati képességem, egy tanult munkavezetőt tartok. Ki fog nekem egy ruháért emiatt többet fizetni, mint annak, ki maga vezeti a vállalatát? A »Machziké Hadosz« felát tart

Balatonfüred

egyetlen orth. נשר vendéglője Dr. Ajtós Imre főorvos ur villájában, Goldstein Ezra orth. főrabbi ur felügyelete alatt május 15-én megnyilik. Izletes ételek. — Szolid árak. Pontos kiszolgálás.

Pollák Dávidné

orth. נשר vendéglője.

sa nyilván, hogy melyik a megbízható termelő, kereskedő stb. Ezeknek nincs szükségük felügyelőre, a rabbiság anélkül is igazolja megbízhatóságukat. Ezeknek nincs külön kóserági rezsijük, tehát nincs okuk megdrágítani az árut. Azon kereskedő pedig, aki nem megbízható és mégis akar kóser áruval kereskedni, az állítson magának a saját költségén felügyelőt, ennek pedig nincs joga felemelni az árakat.

Ha ez meg lesz, akkor a gyengébb zsidók is szívesen fogják az orth. kóser árut venni és elérjük, hogy sokkal többen fognak valódi orthodox háztartást vezetni, mint eddig. Ez olyan eredmény lenne, amiért érdemes a »Machziké Hadosz« egyesületnek sorompóba lépni. (S. B.)

Főzés nélkül meleg étkezés

Zsidó háztartásban nem nélkülözhetők, főként nyaralásnál, ha kóser hús nem kapható, idegenben, hirtelen vendéglátásnál, cselelnékül: alkalom esetében

a dobozba zárt ételek,

amelyek teljesen készek (csak fűszerezni kell). Reich Koppel főrabbi. Sussmann, Steif rabbi aláírása. orth. hitközönség pecsétje, külön hechser igazolja a megbízható kóserágot. — Két különböző elkészített csirkebeccsinál, csirkepörkölt, gulyás, párolt marhahús, borjúbeccsinál, borjúpörkölt kapható fél kilogrammos dobozban. — Kérje a fűszerezéskor kétoldon, hol be szokott vásárolni és ha ott nem kapná, közölje annak a cégnek címét

Weiss Manfréd konzervgyár eladási szervezetével Rosenberg Dezső Budapest, Károly-körut 17.

Magyar orthodox problémák

Gazdasági depresszió — statusquó szervezkedés jóváhagyása — szombati vásárok — szombati trafik

— Illetékes orthodox információk —

Alkalmunk volt az orthodox közélet egyik hivatalos vezető kitűnéseivel beszélgetési folytatni. Az eszmecsere során ráterelődött a beszélgetés az orthodox hívők anyagi helyzetére.

— A gazdasági viszonyok, úgy mond — súlyosan nehezédnek testvéreinkre. Soknak ez a depresszió csak azért fáj, mert nem áldozhatnak annyit cedókora, tóratanulásra, mint azelőtt. Főleg a jesivából kikerült fiatal hitközönségi tagok járnak elől zsidó erényekben. Ékes bizonyítéka ez annak, hogy a magyar jesivák szelleme telítve van nemes tradíciók tartalmával. Igen jó hatást tesz a fiatalabb generáció orthodox irányban való nevelése és irányítása terén az orthodox sajtó. Önöknek sejtelmük sincs arról, milyen fontos dolog ha az a vidéki jóérzésű zsidó hetenként fogalmat alkothat magának a zsidó világ minden eseményéről, orthodox beállítás szerint. Önök nem is tudják, milyen káros volt, még kimondott lamdonim házaiban is, az egyoldalú, orthodoxoskodó és nem őszintén bevallott nevelési információ.

Mi a véleménye a statusquó szervezkedésről? — kérdeztük.

— Még nem látunk tisztán a dologban. Ha központi irodánk ellenente a szövetség alapszabályainak megerősítését, bizonyára nyomós oka volt rá. Adja az I-ten, hogy az aggodalmak feleslegessé váljanak. Azt hiszem, hogy ha a fővárosban nem is, de a vidéken az első időben valószínűleg zavart fog okozni az új szervezkedés. Mégis remélem, hogy az orthodoxia értékes elemeire csak erősítő hatással lesz az új útközponti és megpróbáltatás. »Czadik katomor jifroch — az igaz gyarapszik mint a pálma«, mondja a zsoltaros. Már pedig a pálma is teher alatt nő és fejlődik. Egyébiránt az orth. közp. iroda részéről

az országos központi bizottság május 29-ére egybehivatott Budapestre,

amikor a folyó ügyek letárgyalása mellett szönyegre kerül a statusquó szervezkedés jóváhagyása is. Bizonyára módját találjuk majd, az

orthodox hadállások hathatós megerősítésére, az új helyzetben.

Szövéttük ezután a szombati hetipiacok ill. vásárok ügyét. A kereskedelmi miniszterium ugyanis néhány héttel ezelőtt (74.895—1928, K. M. XIV. sz. alatt) a neológ Országos Iroda felterjesztése eredményeként a hatóságokhoz rendeletet bocsájtott ki, hogy a szombati napra engedélyezett vásároknak, hetipiacoknak más napra való áthelyezését tegyék megfontolási tárgyává. A miniszter az idézett rendeletben a más napra való vásárátthelyezést kívánatosnak tartaná. Amint haljuk, — Nyiregyházán, ahol szerdán és szombaton van hetipiac, e miniszteri rendelettel kapcsolatban erős akció folyik. Ugy tudjuk, hogy ott ez ügyben deputáció megy az alispánhoz, mely áll statusquó részről Dr. Bernstein főrabbi és Bodor hitk. elnök; orth. részről pedig Németi Sándor és Schwarz Ede elnök urakból.

— Mi az említett miniszteri rendelet, nemes tónusa és erkölcsi szempontjai folytán, a magyar zsidóság szempontjából igen örvedetes jelenségként üdvözöljük. Egyidejűleg azonban konstatálnunk kell, hogy a rendeletnek egyelőre nem igen lehet praktikus értéke. Az orthodox iroda már régebben, több ízben járt el a miniszteriumnál, ezen a szombati piacok által érintett orthodox kereskedőkre nézve oly fontos ügyben. Tudni kell, hogy a piacok ügye az illető községek ill. vármegyéik hatáskörébe tartozik; a miniszterium csupán jóváhagyja utóbbiak felterjesztéseit. A miniszterium a beavatkozását előttünk mindannyiszor eltalannak minősítette, hivatkozva arra, hogy a gyakorlatban a vásárrnap vásárokat sem sikerült más napra áttenni, a gazdák és parasztiok miatt. Ezek ugyanis vasárnap akarják bevásárlásaikat eszközölni, hogy a hétköznapiak a mezei munkálataikra szabadon álljanak. Bizonyosra vehető, hogy a szombati piacok áthelyezése elé is tornyosulnak akadályok, mondjuk a nem-zsidó kereskedők köréből, akik a jelenlegi helyzetben mentve vannak a szombattartó konkurencijától stb. Sikerre tehát, ezen liberális szellemű miniszteri rendelet után is, csakis

az összes tényezők (illetékes helyi és megyei hatóságok és kereskedők) az ügynek való megnyerése esetén lehet kilátás.

Végül szövéttük az egyre gyakoribbá váló, kisebb vidéki helyekről felhangzó panaszt a szombati trafik ügyében. Sok orthodox ember részére egyenesen lehetetlenné válik az állami egyedárusítás, mert a pénzügyőrök kiméletlenül ragaszkodnak a szombati teljes nyitvatartáshoz. Jóllehet — mondtuk — hogy

létezik egy 1910. évi 65.541. sz. pénzügyminiszteri körrendelet

(amelyet a Zsidó Ujság 1927. február 25-i számában közöltünk), amely szerint a szombattartó trafikok, üzlethelyisége főbejártának nyitvatartása mellett, ahhoz könnyen hozzáférhető

elkerített helyen nem-zsidó által is árusíthatja a trafikot,

de amint a panaszokból kitűnik, a végrehajtó, alantoközgegek mit sem törődnek a rendelettel.

— A szerkesztő ur által igen helyesen idézett körrendelet ma is érvényben van és ahol sérelem esik, haladéktalanul hivatkozni kell rá. Felelő esetében az idézett rendeletre hivatkozva, a sérelem bizonyára orvoslást nyer.

Tartós hajhullámok

minden rendszerben, hajfestés minden árnyalatban, divat-frizurák, szépségápolás, saját illatszertár, a legmérsékeltebb árak mellett

PESSL-

nél, Budapest, IV. Váci uca 19. sz. — Wien I. Kärntnerstrasse No. 28.

Wesilla egyszerű kifőzéssel fehérre mos

Bibliai alakok

Írta: HALÁSZ FÜLÖP, Sárospatak.

II.

Számtalan példával igazolhatnók ezen állításunkat. Ime a lázas, örületes konkurrencia. Ez a legmegvetendőbb eszközöktől sem riad vissza. Vagy pedig az aranyifjúságnak megszokott kedvteléseit, melyeket teljesen helyesnek tartanak: «Hadd tombolja ki magát, annál komolyabb lesz majd később...» De, hogy majdan az erejét kárpapangásokban elfejesse, az ifjúból nem komoly, hanem komor, életunt ember lesz, — erre az ifjúkori kilengések védői nem igen gondolnak. Vagy egy másik példa. A sabosz. A csupán csak az anyagiasságnak élő emberek küldözik életükből, szívéből, házaikból a szombati szent arát. A szombatnak megszegése, megszenteltetését teljesen megengedett dolog szemükben.

Csak hogy amíg az igazán helyes, valóban jó — a Libanon cedrusához hasonló, szilárdan gyökerezik a Tóra szent talajában, kitéphetetlen szákkal van odafüvezve ehhez a szent humusozóhoz, úgy hogy minél gazdagabb lesz az ember napokban és tapasztalatokban, annál inkább ragaszkodik az egyszer felismert jóhoz és igazhoz, annál inkább látja bennök földi életpálya vezérlő fényét; addig mindarról, mit csakis vad szenvedélyek és önfeledt érdekhajlászt szemüvegén át látunk jónak, helyesnek, üdvösnek, minderről életnapjaink gyors röptéivel esztendeink továtünésével egyre jobban lekopik az a hamis máz, mellyel kába elvakultságunk felcíomázta.

Az ifjúkor szenvedé-lyel lassanként lelohadnak és mi bűnbá-

natos lélekkel pillantunk vissza ifjúkori botlásainkra, tévedéseinkre.

Igy volt ez József testvéreivel is. Jogosan vélték cselekedni, midőn eladták. Az árulkodó testvért akarták megbüntetni benne. De őh, elkövetkezett a számadás napja. Ott állottak az eladó testvér előtt. Azt hitték, hogy immár üött a bosszuállás órája.

»Jaj nekünk az ítélet napján!
»Jaj nekünk a fenyítés napján!
«Mit fogunk mi válaszolni tudni, hogy a Szent, áldassék Ő, el fog jönni és meg fog dorgálni mindegyikünket!?»

Mi is a legszentebb életű ember szentsége Istenéhez viszonyítva? Elcsúszó vízszint az óceánhoz, kipattant szikra a tüztengerhez képest. Fénysugár a perzselő naphoz képest. Mikéint Jjov is válaszolja:

»Vajjon a halandó, I-ten fölött igaz lehet, Vagy alkotójánál tisztább a férfiú?»

Ime szolgálban nem hisz És angyalaiban gáncsolat helyez. Hát még az agyagházak lakói, kiknek alapja por, K két a moly féregnél könnyebb eltiporai.

Mi az ember, hogy gáncsolatlan legyen És, hogy igazi legyen annak, ki asszonytól született

Ime, szentjeiben nem bízik, És az eget nem tiszták szemében, Mennyivel inkább az undorító és elfajult,

A férfiú, ki mint a vizet, úgy issza az aljasságot»

Ceres-ételzsir

orth. a szokott kiváló minőségben minden fűszer, csemege és élelmiszer-üzletben kapható.

Hutter József szappangyár
Olajipar részvénytársaság
Budapest, Erzsébet-körút 6.
Telefon: J. 461-92, 93, 94. J. 408-92

Az ember sohasem szabaddal meg földi életében teljesen a földiességtől. Mint szárnyakra kötött nehéz kolonc, úgy nehezedik az embernek az eszmények hánában szárnyaló lelkére az érzékiesség súlyos terhe.

De I-ten figyelembe veszi azt, hogy leküzdhetetlen torlaszként meredeznek testiességünk szűk korlátai szárnyaló eszményeink megvalósítása elé. Hogy legbuzgóbb, lelkes törekvésünkre is rá száll emberi gyöngeségünk de. e. S I-ten nem kivított érdemeink, elért sikereink, hanem akaratunk és törekvéseink szerint fog itélkezni fölöttünk. Ez a mélyebb értelme a zoltáros következő szavaival is: »Örökkévaló, mi az ember, hogy kiválasztottad őt? A halandó ember fia, hogy gondolsz rá? A földnek szülöttje, a lehethez hasonlít.« A legutolsó vers választ ad az előbbieken kifejezett kérdésekre: Éppen azért, mivel hogy gyöngye az ember, az elenyésző leheteti ez hasonlító, de ennek dacára, mégis meg van benne a szándék, mégis él a szent törekvés kebelében, hogy nemesebb eszményeket kövessen, éppen ezért méltatta őt K'tüntető kegyelmére az I-teri Gondviselés.

I-ten ismeri a mi emberi mivoltunkat és csak annyit fog követelni mindegyikunktől, amennyit méltán kívánhat tőle. De ezt követelni fogja....

SIRKÓVEK
a legolcsóbb árban kaphatók

מצבות

Adler J. SIRKÓRAKTÁRÁBAN
BUDAPEST, KÁROLY-KÖRÚT 7. SZÁM.
Szombat és ünnepnap zárva.

A lubawitsi Rebbe levelezéséből

A »Zsidó Ujság« mult számában közölt és az amerikai zsidóság új feladatairól szóló cikkkel kapcsolatban egy olvasónk érdekes füzetet küldött nekünk. A füzet címe »Kiszvé Kojdes« és azokat a leveleket tartalmazza, amelyeket a lubawitschi rebbe küldött amerikai híveinek. Az újvilágban ugyanis sok ezerre rug azon Litvániából származó zsidóknak száma, akik magukkal hozták az u. n. »choved-chaszidusz« elveit, régi hazájukból. »Choved« rövidítése e három szónak, Chochmó, Binó, Daasz — tőrbölcsesség, belátás és értelem. Ezt a jelszót tüzte ki a chaszidusz alapelvét Rabbi Zalmen Ladiet, akinek családi neve Schneursohn. E jelszó értelmében a chasziduszt racionális, észszerű alapra kell helyezni és tőranalással egyesíteni. Rabbi Zalmen utódai Lubawitschben telepedtek le és ugyancsak R. Zalmen leszármazottja a mostani lubawitschi rebbe, R. Joszef Jiczchok Schneursohn.

A lubawitschi rebbe a mult hónapokban sokszor szerepelt az újságokban ama hősies küzdelmeivel kapcsolatban, amelyet a szovjet közegeivel vív a Tőranulás lehetőségéért. Többször bebörtönözték azért, mert a jesivakért dolgozott ereje megfeszítésével. A szovjet urai végre utlevelet adtak neki és most vagy Palesztinában, vagy Amerikában telepszik le.

Amerikai leveleiből kibontakozik előttünk ennek a férfiúnak

alakja, akinek nincs más politikája, mint a Tóra tanulásának és a vallásosság szeretetének megerősítése. Nem lehet meghatottság nélkül olvasni, amikor megírja, mint élnék a nagy talmudtudósok Szovjetországra. Zöltség-hulladékokat, állati takarmánynak sem való ételeket kénytelenek enni, szombaton pedig a legnagyobb erőfeszítéssel szereznek egy kis kenyert, hogy szombati áldást, kidűst, mondhasanak fölötté. A chaszidusra vonatkozólag a következőket írja: »A legfontosabb a szentéletű őseinkhez fűződő hagyomány. Nekünk nincs más kötelességünk mint, hogy hűséges, önfeláldozó szolgáló legyünk őseink szent hagyatékának és hogy reméljük a jó I-tenben, hogy a Tóra világgóságának tartályává tegyen bennünket.« Ilyen szempontból elítél minden palesztinai mozgalmat amely nem a kojlel támogatását tüzi ki. A kojlel embereinek semmi mást nem szabad tenni, mint tanulni. Ellenzi ezért az Aguda szervezkedést is. Igen jellemző az a — szerinte — könyörgő levél, amelyet a geri rebbehez írt, hogy szakítsa meg az Agudával való kapcsolatot. Sőt ellenzi R. Chajim Sonnenfeldnek álláspontját is, aki a külföldi zsidóságot arra buzdítja, hogy minél több földet szerezzen Erecz Jisroelban. Kikel az Aguda ellen azért is, mert egyes folytatásának tartja a Mendelsohn-féle felvilágosodásnak. Az Aguda lapjai alkalmasak arra, hogy ezt a szellemet terjesszék a vallásosok

Kitűnő minőségű

Hutter

כשר Szarvas szappan

kapható minden fűszer- és festékeskerkedésben. — Gyártja a budapesti orth hitközség rabbinátusának felügyelete mellett: **Hutter József szappangyár és Olajipar r. t.** Budapest, VII., Erzsébet-körút 6. — Telefon: J. 461-92, 93, 94, 408-92.

között... Ellenzi éppen ezért a világi műveltséget is...

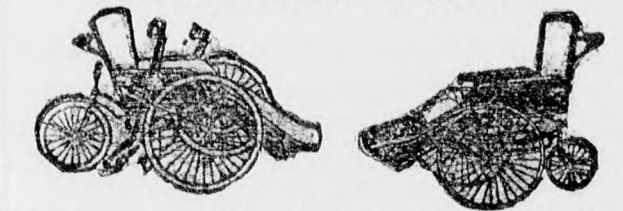
Hogy ez az álláspont nem ellenkezik az őszinte hazafiassággal mutatja a Rebbe elhunyt apjának egy levele, amelyben a háboru elején felhív minden zsidót, hogy mindenképen álljon rendelkezésére a hazának. Amerikai híveinek a szívére köti: »I-ten azért irányított benneteket a messze földre, hogy a Tóra életét éljétek és az elődök hagyományait megvalósítsátok. — Ugyáltszik, hogy Amerikában a chaszidusz mozgalomnak is van még virágzási lehetősége.

Fenákel Jónás

zsir és baromfi kereskedése az orth. rabbiság felügyelete alatt. — Naponta friss áru házhoz szállítás — Budapest, VII., Kazinczy-utca 52-54. szám. Telefon-hívó J. 334-76. sz.

GRÓF JENŐ

speciális betegkocsi gyártó

Budapest, VIII., József ucca 54. szám
Telefon: József 328-14.

Budapest. Orth. kóser vendéglő! Gleichenberg.

Ezuton hozzuk tudomására igen tisztelt vendégeinknek és a Gleichenbergben fürdőző közönségnek, hogy **Gleichenbergben éttermet és szállodát nyitottunk.** Törekvésünk a jövőben is odairányul, hogy az igen tisztelt közönség a rituális követelményeknek minden tekintetben megfelelő, ízletesen készített ételekhez jusson.

Goldmann Étterem, Bpest, Kazinczy-u. 57. — Gleichenberg, Hotel Theresienhof.

Pozsonyi jesiva- emlék

— Irta: J. M. —

(Folytatás)

— A bizonyítványom bizonyára otthon maradt, — szökt a fiu elfogultan. Ha kell, írok érte.

— Nekem ne írjon—vágta vissza az öreg szigoruan, mintha megbánta volna a kiméletes hangot. Ha nincsen írott igazolványa, szerzek én magamnak majd szóbelit. Mondja csak, van-e Önnek dunsztja »n'czek chibür«-ből, vagy »mitojch«-ból, vagy »t kónasz üsés«-ből? Ha van, akkor mondja el az utolsó »k«-t, vagy valmit a híres Mehar m Sif-ből; ha még ebben nem járatos, akkor mutassa a tudományát más tájakon, olyan helyeken, amiket én nem is említettem. Elvégre, lát valamiképp csak meg kell győződnöm, hogy maga nem volt lékötő, hanem bócher. Mi bizony tudatlanokkal nem tömjük meg a jesivát. Sajna, van ebből a fajtából is elég.

Most a többihez fordulva kérdezte; ugye ura m, van önök közt is ám-hoórec? Keserű mosoly vonult át a szoba népén. Mindenki magát érezte találva a kérdés metsző gunyosságától. A jesiva nagy ura a legjobb bócher d'scipleináján is talált kifogást.

Ujra oda fordult a töprengő kamaszhoz és megkérdezte:

— Talán van már valami? Hát tartálékban sem hagyott a tudományból valamicskét, vagy sajnalja tőlem a szellemi produktumát, vagy épp nem megkémélni akar tőle? — És itt hangos kacagásba tört ki. Levette párás szemüvegét, de még ki sem törölte a szeméit és már megkapta a feleletet.

— Kérem én nem azért jöttem ide, hogy itt engem boldog-boldogtalan előtt szégyenszemre állítsanak; azt hiszem nem itt van a felvételi vizsga helye. — Ezeket a harag olyan kifejezéseivel mondta, hogy arra csipős élcelődéssel nem igen lehetett volna felelni.

Egy sárgás fény sáv vetődött a falra. A lenyugvó nap utolsó su-

gára figyelmeztette a bentlevőket, amit egyikük ki is fejezett, hogy »jó lesz már minchához menni«. Ez a kényes helyzetet is megoldotta. Az öreg szótlannal hagyta el a szobát, utána jöttek a bentlevők és hallgatagon kísérték őt az imaházig.

D... Tarján er lelkében igen mély nyomot hagyott ez a fellépés. No, gondolta magában, most már ugyancsak hozzálátok a tanuláshoz, hogy az első vizsgán ne kelljen szégyenkezniem.

Rojs-chojdes napja is elmúlt. A fekete tábla már jókor reggel adta mindenkinek tudtára az új »szüjje« nevét, a talmudban elszórt helyeit, a magyarázókat és az előadás kezdetét.

Volt is nagy kavarodás. A régiék zsörtölődtek, hogy a három évvel korábban k'adott disszertációt ujólag meg kell majd tanulniok, az ujakat a szüjje neve is megfélemlítette. »Mitojch«, »mitojch« hallatszott mindenfelől a méltatlanság és félelem hangján. Mert nem kis munka ám ismeretlen tájakon rövid idő alatt járatos utakat kitaposni.

A zsidó utcának nappali zsváján keresztül járt a »szüjje« felett d'sputáló bócherok vitakozása (pilpul) és az éjjeli csendet megzavarta az utcai szobákban lakó bóchersereg éneklő tanulása. A »Siur-stube« (előadóterem) este reggeli színhelye volt olyan zajnak, hogy attól Jerichó falai bátran beomolhattak volna.

A mi hősiünk szívós kitartással szorgoskodott a sok széfer között; kívülről tudta már a forrásokat, a talmudrészeket és a legközelebbi magyarázókat. Tudta, hogy G. nem bánik vele keztyüs kézzel, ha kihallgatásra kerül a sor...

A lakótársának, a furfangos Chajemnek gyakran megrabolta éjjeli nyugalma, gyakran egy regény olvasását, a buzdó fennhangú magolás. Valami okos ötlettel akart segíteni magán. Meg van!

... szólt egy szép napon.

Épen szombat volt. A magideszchevróba, a szónoki körbe siettek mindketten. Utána sétálni mentek.

— Te Dóved, tanultál-e te annyit Czelemben, mint itten? Ugye mégis csak Pozsony a legalkalmasabb a tanulásra. De azért nem kell emberfelelti munkát végezned; a sabszt pihenésre szánd.

Felmentek a hegyek felé. A tavaszi szellő és a madarak csicseregése, a rügyfakadás, az egész természet ujjászületése megint csak álmokba ringatta emberünket. Nem a múltakról, a jövőről ábrándozott. Hogyan fogja ő majd az öregét ott a vizsgán letromfolni, hogyan remekel majd ő »mitojch«-ban, hogyan bámulják majd a tanulótársak az ő tudását; ezen gondolat foglalkoztatta, amikor közbeszólt barátja:

— Te Dóved, ugye kellemes itt sétálni? Kijövänk délután is, jól esik egy kis pihenés a sok tanulás után.

— Hát biz én most nekiadtam magamat a gemorenak. Majd megmutatom az öregnek, ki a legény a csárdában.

— Mit? te csak azért tanulsz, hogy az öreg előtt imponálj? Barátom, akkor feléje se nézz a gemorenak, hiszen te a vizsgán egy kukkot sem felelsz. Neked szakállad van és a szakállas embert a rabbi csak nem hallgat ki?

Ez valami új volt a fiu előtt. Szakállas embert nem hallgat ki? — gondolta — és nekem van szakállam, ha nem régóta is, de ez szakáll határozottan szakáll. A multkor is valami tudatlanságra valló kérdéssel fordultam egy társamhoz, valami gemórebélivel és ő nevetve mondta: egy szakállas ember kérdezzen ilyet, egy szakállas ember...

— Igazán nem kérdeznek a vizsgán szakállas embert? — kérdezte a bizonyosság kedvéért ismételve.

— Nem hát! Te csacsi, nem tudtad? A rebbe az nem olyan, mint G., az egy jószágos ember, aki megadja tanítványainak is a kellő tiszteletet.

Wesilla mosás a legideálisabb

Vasárnap már kevesebb volt a buzgalom Dóvedben. Nagy ambíció szállta meg őt, hogy lássa a muzeumot, a ligetet a várat és a város egyéb revezetességét. El is mentek. Sőt egész délután a katonazenét hallgatták addig, míg teljesen besötétült. Este lefekvéskor is csak a szakállról volt szó; az álom természetesen egy vizsgát mutatott, ahol Dóved büszkén áll a többi közt, megereszett szöke szakállával és nagyképp hallgatja a »csupaszok« feleleteit.

Innen kezdve napirenden volt a séta, az olvasgatás és harmadnapra már a tavaszi löverseny is. Előző napon csak az ügetőversenyt nézték végig, később a totalizátor-tól sem irtóztak, már csak azért sem, mert rendszerint nyertek.

De eljött az előadások, a sűrű napja és nemsokára rá k'üzték a vizsga, a »nisojajnk« idejét.

Minden új bócher lázas igyekezettel tanulta, ismételte az anyagot, hogy ne kelljen szégyent vallani. Csak Dóved nem nézett egyetlen széfernek még az árnyékára sem. Erősen bizott a szakállában, melynek ápolására ezentul nagyobb ügyet vetett.

Nagy nyüzsgés van a »Siur-stube«-ban. Négyszáz f'atalember izgatottan várja, mikor hívják fel az ósdi almemorhoz, hogy beszámoljon a tudományáról.

— Dóved D...! — kiáltja a »hausbócher«, a rebbe titkája.

Dóved D... határozott léptekkel felment és szembe állt a szigoru tekintetű mesterrel. Az öreg G. vérszemet kapott az ismerős alak láttára. Oda is szólt a rabbinak nagy halkán:

— Rebbe, ezt alaposan tessék kihallgatni.

Dóved nem hallotta, mert a szakáll körül volt elfoglalva és bizonyos fensőbbéggel tekintgetett a vele együttállókra. A nyolc ott levő között csak éppen neki volt

szakállja.

Hejh, de a rebbe nek volt annyi bátorsága, hogy tudakozódjék D. ur tudományos kiléte után. Nyomban oda is szólt neki:

— Nos, és hogy vélekedik a Ram b a m?

Dóved nagy szemeket meresztett. Nem hitte, hogy hozzá legyen intézve ez a kérdés; de meggyőződött mindjárt, mert a rebbe meglökte őt kabátjánál fogva:

— Hát miért nem felelsz?

Földrengés és vallásosság

20 év előtt Délolaszországot óriási földrengés rendítette meg, amely sok száz emberi életet követelt áldozatul. Az egyik eökeelő német lap, a »Frankfurter Zeitung« akkoriban — mint az »Israelit« című orthodox hetilapban olvassuk — azt írta: »A szerencsétlenségből nem szabad tökétek kovácsolnia a vallásnak. Mert egyformán pusztultak el: az igaz, mint a gonosz, a pap, mint a világi, az áhitat háza épügy, mint az erkölcstelenség tanyája és nincs helye a megrendített földön az erkölcsi világrend és a büntető igazságszolgáltatásról beszélni. Nincs semmi más, mint egy vak természeti türemény, amelynek az emberek annyira ki vannak szolgáltatva, mint egykoron a vilámmak, a tüznek, a himlőnek, de amely természeti türeményt talán időnk mulva saját szolgálatába fogja kényszeríteni«.

Ugyanez a német újság 20 évvel később a görögországi és bulgáriai katasztrófákról most ezt írja: »Erőtlenül áll az ember a hatalmasok szemében, ahelyek azt mutatják meg neki, milyen kicsiny még mindig az ember hatalma a természet felett, ha egy kis megmozdulás halomba dönt minden«.

A buta emberek mosolyával Dóved a szakállára mutatva kérdezte:

— De már bocsánat rebbe, hát ez itt nem szakáll?... .

Következő nap eltűnt Pozsonyból. A nevetségesség lend tet e ki felé. De a következő bócher-generációk még soáig beszélték el az esetet, tanulsággal annak, hogy a jesiván tanulni is kell, nemcsak szakállt növeszteni...

A mai ember átröpül az óceánon, már a holdba is akar berepülni. S mégis milyen gyenge és eendő az ember ereje a föld egy megmozdulásával szemben. Az ami most a Balkánon történik, taníson bennünket több szerénységre. Legelőször is tudatában kell lennünk annak, hogy az üdvöt ne az anyagi jólétben, hanem az emberi lélekben keressük«.

A két cikk összehasonlítása mutatja a vallási eszme örökkévalóságát. Husz év előtt még mindent fizikai uton akartak megmagyarázni, most azonban belátják az emberek, hogy nem lehet mindent emberi és természeti törvényekből megmagyarázni, mert a természet törvényei mögött ott van a Teremtő, aki a földrengésben is az embert figyelmezteti testi léte gyarlóságára és az ő kifürkészhetetlen bölcsességü irányítására.

Nagymaroson elsőrendű orthodox **רב: ebédkoszt** esetleg 1-2 személy részére **egész penzió** kapható. **Schwarz Ignác L.** lakodalom és díszbéd vállalkozónál. — Bővebbet: Budapest. VII., Dob ucca 35.

Seidner Lipót áruházában Posztó, divatszövet, szabókellékek áruháza nagyban és kicsinyben. Különlegességek uri- és női szövetekben. Billiárd és játékasztal posztó.

Budapest, VII., Kertész-u. 43. Tel.: 134-74.

— Hittestvérünk! Csak szombattartó cégnél vásároljon! —

HIREK.

NAPTÁR

Sabosz Behar-Bechükojszáj, Ijar 22
Sabosz kezdete (Bpest): 7 ó. — p.
„ kimenetele „ : 7 „ 45 „

Olvasóinkhoz! Felkérjük mindazon igen t. olvasóinkat, akiknek előfizetése f. hó 1-én vagy még előbb lejárt, hogy azt post fordultával megújítani sziveskedjenek. Az átutalás egyszerűbb módja belöldön postatakarékpénztári csekk útján (50.791 sz.); külföldön pedig nemzetközi postautalványon eszközölhető. — Romániában az előfizetési összeg (évi 600 lei) az Anglobankhoz Nagyváradra küldendő „Groszberg Jenő, Oradea” folyószámla javára.

— A statusquó hitközségek szervezete. A kultuszminiszter 22.331/928. II. ú. o. számú rendelkezésével — mint már megírtuk — megerősítette a statusquó hitközségek alapszabálytervezetét, de többféle változtatást eszközölt, amely módosítások nagyon jellemzők a miniszteriumnak ez ügyben tanúsított óvatosságára. Már maga a cím megállapítása, amely csak *szövetség* címén engedti a megalakulást, azt mutatja, hogy a miniszterium tekintettel volt arra, hogy *ne sértse meg a másik két szervezet jogos érzékenységét.* — Kiemelendő az is, hogy *a statusquó hitközségek nem kötelezhetőek a szövetségbe való belépésre.* A hitközségi jelleg megváltoztatása is nagyon nehéz lesz, mert ha egy hitközség meg akarja jellegét változtatni, ehhez az összes szavazatképes tagok háromnegyedrészenek beleegyezése szükséges. A jellegváltoztatáshoz egyébiránt miniszteri hozzájárulás is kell, ami szintén megnehezíti a dolgot. Természetes ezek után, hogy a részleges szeceszio — amitől a jelenlegi hitközségi vezetők félnék — sem fog nagyon könnyen menni. Így tehát a statusquó szabályzat megerősítésénél a miniszterium beváltotta a kormányelnök ígéretét, de egyszerűségi gondja volt rá, hogy az új szervezkedés ne szolgálhassa a szervezet-rombolás művét. Minden zsidó szervezet ereje egyébiránt a belső tartalmától függ. A jövő fogja megmutatni a statusquó szövetség főekvéseinek erkölcsi értékét és eredményeit.

— Király a talmud-tóra iskolában. Az északafrikai Tripolisban már ósrégi idők óta laknak zsidók. Jelenleg a fővárosban körülbelül 15.000 főnyi zsidó lakosság van. Az olasz király neijével most meglátogatta ezt az olasz gyarmatot. A zsidók lelkesen fogadták a királyt a résztvett egy a tiszteletére rendezett templomi ünnepélyen, valamint egy éppen akkor megtartott talmud-tórai vizsgán.

— A nem-orthodox hitközségek szervezete Szlovénszkóban. Többször írtunk arról, hogy a régi neológ és statusquó hitközségek szervezkedni akarnak Szlovénszkóban. A pozsonyi ortodox országos iroda a cseh kormánytól azért kardoskodott, hogy az új alakulat a címében viselje a „neológ” vagy a „statusquo” jelzést. A kormány most megerősítette az új szervezetet, amelynek azonban hivatalos címe: A szlovénszói zsidó hitközségek „Jesurun-szövetsége.”

— Héber betűs váltók. Múlt hónapban lépett életbe Csehszlovákiában az új váltóörvény, amelynek 100. §-a szerit: „a váltó és váltónyilatkozatok érvénytelenek, ha héber nyelven vagy írásban íratlak.” Tehát a csehszlovák törvény értelmében hindu vagy kínai nyelven szabad váltókat kiállítani, csak éppen héberül nem, pedig Csehszlovákia 360 ezer zsidója között van sok olyan, különösen Ruszinszkóban, aki csak héber betűkkel ír.

— Az I. Budapesti Izr. Komaegylet (Chevro Szandekoesz) eddigi rabbijának, Herskovics Dávidnak a budapesti Talmud Egylet rabbijává történt megválasztása folytán megüresedett rabbiállásra egyhangú lelkesedéssel a nagynevű Eppler Mór z. c. l. fát, Eppler Izidort választotta temploma rabbijává. A fiatal talentumos rabbi ünnepélyes beiktatása f. hó 19-én szombaton d. e. fél 9 órakor lesz az egylet templomában (Lónyay-u. 15. sz.).

— A magyar zsidó sajtó esődtőmeg-gondnoka. A „Zsidó Szemle” legutóbbi számában egy fél-mesümednek a pesti izr. hitközség elnökéhez írott memorandumát ismerteti. Az illető oly intézkedésre szólítja fel az elnököt, hogy a rabbikat ne díjazzák a felek ka-zuáliák alkalmából, mert ez a rabbtság elanyagiasodását vonja maga után. Azt is ajánlja, hogy

a hitközség adjon ki hívei részére külön hetilapot, mert »a magyarországi zsidó sajtó erkölcsi csödéje bekövetkezett». Kiemeli, hogy a »Zsidó Ujság» kifejezetten az orthodoxia érdekeit kívánja védeni és így nem ambicionálhatja az egyetemes zsidó sajtó szerepét. További fejtegetésében a legelősebb visszautasításban részesíti a félhivatalos neológ sajtót. Mind-ehhez csak azt a jámbor óhajást fűzzük, hogy bárcsak minden orthodox zsidó úgy gondolkodna az ő sajtójáról, mint ahogy ezt a »Zsidó Ujság»-ról megállapítja egy — fél-mesümed, aki neológ zsidó sajtó erkölcsi tömeggondnokának csapott fel.

— Halálozások. Óriási részvét mellett kísérték vasárnap utolsó útjára Schwarz Eizikot, a Teleki-tér környéki zsidóság egyik közszere-tében álló alakját. Ifjú korában jött Tarnopolból Budapestre, ahol mint vallásos zsidó és páratlanul jótékony emberbarát élt. Gyermekeit mind vallásos szellemben nevelte. Osztatlan részvétellel adták meg végtisztességét. Ravatalánál Grosz és Ábrahámsohn rabbik, szívhezszólóan méltatták áldásos életét. — Reb Elje néven közismert szentéletű férfi, R. Elje Hoffmann, szintén a n-pokban fejezte be l-tennek tetsző életét 87 éves korában. A megboldogult a peszachkor elhunyt öreg hunfalvi rebecenek volt a nagybátyja. — תנצ"ה

— A zsidó árvaház hősi halottainak emlékünnepe. Vasárnap a Pesti Izraelita Hitközség fiúárvaházának növénykeinek egyesülete karöltve a fiúárvaház előjáróságával lélekemelő ünnepély keretében leplezte le 22 hősi halottjának emelt emlékművét. Az ünnepélyen részt vett József királyi herceg, Ripka főpolgármester, Beze gh-Huszágh főkapitány, nagyobb tiszti küldöttség, Kaszab hitközségi elnök és sokan mások. A királyi herceget a Fiúárvaház előjárósága nevében Vida Jenő felsőházi tag, az árvaház alelnöke fogadta, ami után József főherceg szívhez szóló gyönyörű beszédben kiemelte az elesettek hősiességét. Dr. Ripka Ferenc főpolgármester

Budapest székesfőváros nevében, Kaszab Aladár a hitközség, dr. Eulenberger Salamon az Országos Izraelita Iroda revében beszélt a meghatározóan. Az ünnepélyt gyászintentszetelet követte.

— A vöröskereszt megalapítója a zsidóságért. Május 8-án volt 100 éve annak, hogy Henry Dunant svájci filantrop született. A nemes felköltött ember örök időkre beírta a nevé a történelembe azzal, hogy a háboru borzalmaim némileg ellen-súlyozó „vöröskereszt” szervezetet létesítette. Dunant idealizmusa megoldást keresett arra a nehéz problémára is, mit lehetne az üldözött zsidók érdekében tenni. Gondolkodásának eredménye gyanánt egy nagy palesztinai zsidó letelepülés érdekében kezdett agitálni. Az 50-es évek elején felkereste ez ügyben III. Napoleon császárt, aki kegyesen meghallgatta, de nem tett az ügy érdekében semmit. Járt Londonban, Berlinben, ahol a legelőkelőbb zsidó és nemzsidó körökkel lépett érintkezésbe. Tárgyalt Montefiore Mó-zessel, Rothschildékkel stb. 1873-ban megalapította az „Internacionális társaságot a Kelet felvirágoztatására”, majd egy évvel később a „Sziria és Palesztina kolonizációs társaságot”, melynek főcélja volt, hogy Palesztinába és Sziriába zsidókat telepítsenek. Törekvései nem jártak sikerrel. Azt írja egyik barátjának: nem szalasztottam el semmiféle alkalmat, de minden hiábavaló. Semmit sem kérek önmagamnak, semmit sem akartam a magam számára, a tiszteletet átengedtem másoknak, de mindez nem használt. — Mindezek ellenére az önzetlen felköltött nemes férfiúnak emléke élni fog a zsidó történetben, mint a zsidóság egyik fekkölt barátja.

Wesilla mosás a legideálisabb

— Régi zsidó sírok Palesztinában. Jeruzsálem környékén 13 régi szarkofágot találtak, héber és görög feliratokkal, amelyek kétségkívül bizonyítják, hogy zsidó halottokról van szó, a chorbán előtti századból. A palesztinai fő-rabbiság a főkörmányzóhoz fordult, hogy engedje meg a kiásított csontvázaknak a zsidó rítus szerinti eltemetetését.

— Rotschild kenyérjegye. A német piacon most megjelent egy könyv a Rotschildok gazdagságának keletkezéséről és ebben a könyvben úgy szerepelnek a nagy bankárok, mint „kiméletlen üzlemberek”. Ezzel szemben az egyik publicista fel-említ egy esetet, amely az ellenke-

zőjét bizonyítja. 1847-ben Frankfurt a/M lakosságát éhínség fenyegette. A hatóság megállapította a maximális árat, de a kenyér — nem volt kapható. Erre az öreg Amschel Rothschild lisztet bocsájtott rendelkezésre és kenyérjegyet csináltatott, amit szétosztott a rászorultak között. A kenyérjegyre féláron lehetett kapni kenyéret és a kiszabott adag mindig megvolt. Így ment ez egész addig, amíg az éhínség veszélye fenyegetett.

— Zsidók a francia parlamentben. Az új francia választások 13 zsidónak nyújtottak mandátumot. A legifjabb francia képviselő, a 28 éves Hymans ügyvéd is zsidó. Nem választották meg a szocialisták vezérént Leon Blumot, aki a legutóbbi időkben a zsidó ügyekkel is foglalkozott. Nem kapott mandátumot a nem-zsidó Torres, aki híres lett a Pettjura lelövése miatt letartóztatott Schwarzbard védelme által. Egy kimondott antiszemita képviselő is bevonult a parlamentbe. Az észak-afrikai Oron kerülete választotta meg.

— Zsidók a palesztinai határ-őrségben. Palesztinában és Transjordániában nincs katonaság, csupán az angol vezénylet alatt álló határőrség. E határőrségbe nem vettek föl zsidót, a aránszámban. Emiatt a határőrség nem nagyon népszerű a palesztinai zsidóság előtt. Ez az elégtelenség most különös módon nyilvánkozott meg. A határ-őrség sportünnepeket akart rendezni Tel-Avivban. A sportünnepeket véd-nőke a főkörmányzó. Am Tel-Aviv előjárósága azt határozta, hogy tiltakozása jeléül nem vesz részt az egész ünnepségen és nem vesz tudomást róla.

— A varsói vérengzések. Május elején nagy összefogás volt a szocialisták és a kommunisták között Varsóban. A tüntetés következtében 3 ember meghalt és 200 ember megsebesült. A halottak között 2 zsidó van és a sebesültek túlnyomó része is zsidó. Az összefogás ugyanis a zsidónegyed környékén folyt le és a kommunisták között sok pogrom-huligán foglalt helyet.

— Beküldött hírek. A napokban tartotta a kassai orth. ifjusági egyesület, a »Bené Emünim» tisztújító közgyűlést. Elnökül Klei J. Sámuel nagy tudású és az egyesületet agilisán vezető volt elnöke lett egyik gulag újr. választva. Alelnök Ehrlich Nándor, gondnok Schweid Sándor, pénz-

tárnok Franckel Marcell, ellenőr Edelman Jenő, könyvtárnok Berkovits László, jegyző Schweid Bé-la. Előjárósági tagok: Rosnbluth Lipót, Uhr I. Vál. tagok: Haasz Menyhért, Brav Simon, Neumann Miklós, Ehrlich Sándor, Bródi Béni, Klein Ignác, Franckel N. talyi, Lieberman Nándor, Schweid László, Landau Öser, Lil'ing László, Berger Áron. Elnök konstátáta, hogy az utóbbi szemeszterben a töratanulás az egyesületben örverdetes fejlődésnek indult és kéri a tagokat ezen utat céltudatosan tovább folytatni — A büdszentmihályi jesirában megválasztottak: Krausz Saul, Schwarcz Sámuel, gondnokok, Pollák Gyula elnök. Választmányi tagok: Schwarcz Miksa, Róth Sámuel, Kaszab Saul, Berkovits Ármán, Altmann Jenő.

— A budapesti Tiferesz Bachurim e heti programja: A Központi Egyesület I. számú termében szombaton d.e. 11:30 Kletn Sándor, d. u. 5 órakor קטן שבת Klein Mihály, 5:30 órakor פערק Pollák Ferenc, utána פועם מעומה. Minden este 8 órakor Szanhedrin Günstberger Henrik. — II. számú teremben szombaton d. e. 11:30 és kedden este 8 órakor רבנות Dr. Deutsch Adolf igazg. ur. Vasárnap este 7 órakor קטן חמש Chümes-Rasi Rosenberg Izsák ur, hétfő és csütörtök este 8 órakor Miszajojisz Paneth Izsák rabbi ur. Szerda este 8 órakor Chümes Rasi, Katz Lipót ur. Minden reggel 6.30 órakor Mógén Avróhom Pfeffer Mór ur. Reggeli ima hétköznapon 7 órakor, szombaton fél 8 órakor kezdődik. A Központi Egyesület helyiségei hétköznap 7—10-ig, szombaton és vasárnap egész nap nyitva vannak, ahol az egyesület könyvtára és az összes bel- és külföldi zsidó irányu hetilapok az ifjuság rendelkezésre állanak. — A IX. kerületi Tiferesz Bachurim (Tompau. 34. fszt.) főkegyesületben vasárnap délután 2 órakor héber írás és nyelvten, szerda este 8 órakor ישיבה וחינוך Paneth Izsák rabbi ur. Hétfő este 8 órakor קטן חמש, kéedd este 8 órakor חנוך ושבת, este 8 órakor heti zsidra ismeretése, Eckstein Wolf ur. A helyiség minden este 7—10 ig, vasárnap 2—10-ig nyitva van. A budapesti zsidó ifjuság figyelmét felhívjuk előadásainkra és pontos megjelenést kérünk. Előadásainkon vendégeket szívesen látunk.

— A csortkovi bünbánó. Né-hány héttel ezelőtt a csortkovi rabbi udvarában, 75 éves korában meghalt, reb »Sojszek«, a i e jámbor jelző alatt hosszú évtizedeken keresztül a csortkovi cadiknál a gabe funkcióját végezte. E rendkívüli férfiú 32 év óta, vagyis amióta Csorkovon tartózkodott, egyetlen szót sem beszélt. Kivéve az imádkozást. »Sojszek« a kilencvenes években jómódu kereskedő volt, akinek puska-por monopoliuma volt Lublinban. Egy napon R. Semüel valami miatt összekapott feleségével és dühében azt az átkot szalasztotta ki a száján, hogy »égjen el«. A következő napon, távollétében a házban robbanás történt s levegőbe röppült az egész ház. A romok alól felesége megszenesedett holttestét huzzák ki. Midőn látta, hogy átka mily borzalmas módon fogamzott meg, megszállta a bünbánat. Két évig kóborolt céltalanul, amíg a csortkovi rabbi udvarába került. A csortkovi rabbinak aztán elmondta, hogy mi történt vele, mire a rabbi—állítólag—azt felelte volna, hogy »ilyen embernek nem is szabadna többé beszélni«. Reb Semüel ezt parancsnak vette és megfogadta, hogy haláláig hallgatni fog. Meg is tartotta a fogadalmat, azért kapt a »Sojszek« nevet s halála pillanatáig nem is beszélt.

— Amerikai zsidó diplomaták. Kaufmann Dávid, az ismert zsidó politikusnak a boliviai nagykövetség átvételére való meghívása alkalmából egy new-yorki újság a

Orth. kóser étterem
Békéscsaba.

Ujjonnan átalakítva és kibővíve. Elsőrendű és izletes házikoszt. Utazóknak 10% árengedély. A Fiume és Nádor szállodáktól 4 perc.

Holländer Izidor
Békéscsaba, Tatra ucca 13. sz.
Telefon: 209.

következőket írja: »Törökország-nak egyedül eddig négy zsidó nagykövete volt, kik a török udvarnál az Egyesült Államokat képviselték. Az első ezek közül az elhalt Oszkar Straus volt, majd utána következtek: Salamon Hirsch, Henry Morgentau és Ábrahám Elkus. A konstantinápolyi amerikai nagykövetséget ugyszólván már zsidó dominiumnak tartották. A nem keresztény Törökország mindenestre szívesebben látott egy zsidó nagykövetet, mint keresztényt. Később Taft elnök első ízben nevelte ki a zsidó mr. Luis Einsteint a katolikus középamerikai Costa Ricába. Wilson idejében a zsidó Iro Nelson stockholmi nagykövet volt, Harding elnök pedig Perzsá nagykövétvé nevezte ki az ohioi Kornfeld rabbist.

— Hymen. Emelkedett, szép eljegyzési ünnepély folyt le Lagboajmer napján Deutsch Géza, a budapesti orthodox hitközség közbecsülésben álló érdemes alelnökénél. Művelt, vallásosan nevelt, bájos leányát Licikét, el-

jegyezte dr. Ungár Lipót budapesti ügyvéd, a nagytényi orth. főrabbi fia. Az eljegyzés nagy családi körben folyt le, amely alkalommal tórával füszerezett beszédben felszólalt az örömapákon kívül Sussmann és Steif rabbik, Korein Dezső, Deutsch Ede (Wien), a völegény és Béla öccse. — Mazeltov.

— **Tudós rabbi özvegye** a legnagyobb inségben tengődik. Teljesen magára hagyva, beteg, ezután fordul a zsidó közönséghez, hogy bármennyivel is siessenek segítségére. Adományokat „Rabbi özvegye” jellegén lapunk továbbit és nyugtáz.

Kundmachung.
Wirkungsvolle in deutscher Sprache für jede erdenkliche Gelegenheit wie Z. B. BARMIZVE, CHASSENE u. s. w. Gast u. Antrittsreden verfertigt zu mässigen Preise, unter strengster Diskretion. Honorar von 5 P. aufwärts, 50 H. Porto rekomandirt im voraus erbeten. Ferner, mein פנתת ישראל — Preis: 1-20. — RABBI. NER ISRAEL BRAUN vorher in Halle (Deutschland) Budapest, Szövetség ucca 43.

Szombati barcheszért, mindennapi kenyérért az út csak **ENGLÄNDER-hez** vezethet **VIII., Aggteleki-utca 16. — Sólét orth. felügyelettel**

Világhírű orth. rabbinátusok hechserével ellátott és a híres Roethlisberger und Sohn, Langnau-Ementhal (Svájcz) sajtgyáros által készített

„Numor“
védjegyű 6 porciós Ementhali dobozsajt

Schwarz József Kisvárdai (Deák Ferenc-u. 32.) magyarországi vezérképviselőnél és lerakattulajdonosnál kapható. Az egyetlen, hazai orth. rabbi hechserével ellátott dobozos sajt.

Kívánatra 5 kilós postacsemagot is küld.

Wesilla mosószert hódít mindenütt

— Adományok. Kiadóhivatalunkhoz a napokban a következő adományok érkeztek, amelyeket rendeltetési helyükre juttattunk: Palesztinai szegények részére (Mérbaal hanész pénz): Neuländer Ábrahám, Göncruszka (gyűjtés) 20 P, özv. Waldmann Hermanné, Göncruszka 11 P. — „Rabbi özvegye” részére: Bunzlau Vilmosné, Kecskemét 5 P, Blitz Gyula, Tiszapalkonya 2 P.

Kurort Sliac
Hotel Metropol
steht in der heuriger Saison unter Aufsicht des E. W. H. Oberrabbiner **Hillel Unsdroffer in Lucenec (Losonc)** wird in der vor und nach Saison tägliche Pension von Kc 40-46 Hauptsaison von Kc 52 bei **bester bedienung u. gute Zimmer vorabreich!** — Eröffnung 1. Mai. — Rabbiner bedeiende Ermässigung.
Hotel Metropol, Sliac.

SIÓFOKON
megnyit **BLAU-né** orth. PENZIÓ-ja, a strandtól 5 pernyire. Ujjonnan bútorozott szobák. Izletes házikoszt. Menürendszer. Használja már ki kellemesen a 2 sevuojisz és a 2 pünkösöd napot. — Elődényben mérsékelt árak. — Referenciák a budapesti aut. orth. izr. hitközség rabbinátusánál. Bővebbet: BLAU bútorüzlet, Podmaniczky-u. 18. Telefon T. 126-96, vagy SIÓFOK, Vilma-telep, Heinrich Ferenc-u. 1. sz.

Szerkesztői üzenetek
»HÜ OLVASÓ!« Névtelen levelekre nem válaszolunk. — SALGÓTARJÁN: Dr. Hevesi Simon főrabbi, Budapest, Wesselényi u. 8 szám. — SZABOLCSMEGYEI: A legutóbb lefolytatott nyíregyházi hitközségi választásokon hitközs. tanácsnokokká választottak: Freund Zsigmond, Heller Mór és Lefkovic Zsigmond. — NAGYDOROG: Bármely történeti könyvben megtalálja. Például: Cassel: A zsidók története, vagy Rosenfelder »Merkbuch für jüdische Geschichte«. Az elsőt megrendelheti bármelyik szegedi könyvkereskedőnél, a másikat Kauffmann, Frankfurt a-M. — NOGRÁDKÁLLÓ: Hogy a hitközségek a jesiva-sabosz mintájára a sojchet-ok nyugdíja javára rendezzenek évenként egy sojchet-saboszt, már proponáltuk. A hitközségeken mulik ezen humánus intézkedés bevezetése. — AGUDISTA: Mi már több ízben hangoztattuk, hogy a »Zsidó Ujság« a maga részéről,

pártokon fölül áll. Mi tehát nem vagyunk se cionisták, se agudisták, se »munkácsik«-ak, se »belzi«-ek. Bennünket csak egy cél vezérel: az orthodoxia érdeke. — K. B.: A kéredezett likörgyárnak eszeágában sem volt a chόμεzot eladni.

ארטה. כשר
VÉNUS
ÉTELSIR
SNYDERS györi orth. főrabbi hechserével ellátva
VÉNUS ÉTELOLAJ
kiváló minőségben minden aszer, csemege- és élelmiszer üzletben kapható. — Gyártja: **Olajművek r.-t.** Kohn Adolf és Társa Győr-Budapest, Zoltán-utca 14. — Telefon: 8-22.
Képviselet: **Sussmann Lipót és Tsa** Telefon: „Ujpest” 161.
ארטה. כשר

KARLSBAD
Hier speisen Sie am besten im vornehmen strengst orthodox **כשר RESTAURANT** **כשר FAKLER-PALACE** zur Neubau, Felix-Dahnstrasse 5. Zwischen Bad V., Elisabethpark u. Markthalle

Orth. **כשר** tortalapok. Nápolyi és csokoládé különlegességek. Dessertek
WEISZ MÓR, keksz-, kétszersült és teasütemények gyára
Budapest, VII., Dob-utca 22. Telefon: J. 423-65.

Hajszálak kiirtása hölgyeknek arcáról, karról, ráncok, szeplők, pattanások, összes szépség-hibák szakszerű kezelése. — Szemölcsirtás: **Pollák Sarolta** kozmetikai intézete, Andrassy-ut 38. I. em. „MIRACLE” hajeltávolítószert szétküldése utasítással 25 éve legtekélyesebb.

Rabbi Akivó

Történelmi elbeszélés a jeruzsálemi szentély elpusztulása idejéből
Irla: *Dr. Lehmann.* Fordította: *Dohány R.*

9. (Folytatás)

— A betüket írni és olvasni tanultam, — viszonzá Ráchelnek férje. — Ez olyan tanító, kinél élvezet tanulni. A betük számbeli értékét is megtanultam s minden kérdésemre a legnagyobb szívélyességgel felelt. Mikor már az alefbészt tudtam, már szabad volt a szent írásban olvasnom. — Fiam, — mondá a rabbi, — ha valami feltűnőnek látszik előtted, csak kérdezz és ne röstelld; nem tanulhat az, ki kérdezni szégyel. — S mindjárt kérdeztem is: miért kezdődik a tóra a Bész betűvel? hiszen a Bész betűnek oly kicsiny (2) a számértéke! A tórának a Tov betűvel kellene kezdődnie; ennek van a legmagasabb számértéke a betük között (400) s a szó: Tóra is ezzel kezdődik. Ekkor így győzött meg a rabbi az ő nyájas tanításával: kérdésed igazságos, kedves fiam; hallgasd meg, mi mondanak róla a bölcses huszonkét betűje minden bölcseséget tartalmaz s az egész tóra belőlük van összeállítva. I-ten lángbetűvel képezte s mieelőtt a világot teremté, körülállták szent trónusát s minden betű könyörgött a Mindenhatónak, hogy legyen ő az első a világalkotmány megteremtésénél és a tóra leírásánál. Elsőnek lépett elő a Tov és így szólt: Engem illett az elsőség, mivel én számérték szerint is legtöbb vagyok és hogy velem kezdődik a szó Tóra is. De az Örökkévaló elveté a Tov betűt, mivel Jechezkel próféta idejében a vétkez és halálra ítélt emberek jelzésül szolgált. — Most előlépett az »S« betű s ez is vissza lett utasítva, mert vele kezdődik a szó: »Seker« ami hazugságot jelent, azután a R és kérte az elsőséget, de ez sem lett elfogadva, mert a kezdete a »Rá« szónak s ez gonoszt jelent. Így jöttek mind a betük, de sorban ellettek utasítva, míg nem elő-

lépett a Bész betű és így szólt: Mindenható I-ten, legyen a te szent akaratod a világot velem teremteni; mert én vagyok az első betű, mellyel kezdődik a mondat: »Bóruh hasém leajlom—áldassék I-ten örökké« — S I-ten mondá! Áldott legyen az, ki I-ten nevében jön!—I-ten meghallgatta a Bész betű kérését és vele teremté meg a világot, ahogy írva van: Berész bóró Elojkim. — Szomoródomva vonult hátra az Alef betű, nem is került szegényre a sor, hogy kérelmét előadhassa. Ekkor az Örökkévaló, dicsőítessék szent neve, magához szólítá s így szólt hozzá: Alef, miért hallgatsz? — s az Alef betű szerényen így felelt: hogy merészkedjek én beszélni, midőn én a betük között a legkevesebbet számítok, én csak egyet jelentek és a többi betű mind többet számít nálamnál! — De I-ten mondá: Ne félj! Te legyél mind között az első s király gyanánt tied legyen az elsőség! Te egy vagy; én is csak egy s majd mikor a Szinai hegyen népemnek megfogok jelenni, hogy elöttük a tórát kinyilatkoztassam, akkor vedled fogom a kinyilatkoztatást kezdeni, ahogy írva lesz: — **וְאֶתְכֶם** hasém Elojkechó».

Bámulattal hallgatta Ráchel férje előadását s midőn most elhallgatott, felugrott, nyakát átölelte, s csókjaival halmozta el:

— Oh, te drága, szeretett férjem, hát nem csalódtam benned! Mindazon nagy és szép reményeket, melyeket beléd helyeztem, meg fogod valósítani, egykor nagy, hírneves leszel Izraelben!

Naponként Gimzóba vándorolt Akiba, hogy tanítójának előadását élvezhesse. Nachum nagyon megszerette a szorgalmas tanítványt s igyekezett neki a tanulásnál a lehető könnyíteni. Számos ifju so-

rakozott Nachum köré; Akiba volt ezek között a legidősebb s legtanulatlanabb; a legifjabbat Jismoélnak hívták. Ez előkelő, papnemeszetségből származott és még kis fiúcska volt a szent templom szétrombolásánál. A fiu feltűnő szépség volt, ezért életben hagyták és a római fogházba hurcolták. Egyszer rabbi Josua ben Chananja Rómában volt, ahol utja a fogház előtt vitt el. Megpillántá a fogház ablakában a gyönyörű fiút, Kinek szeme ből a bánat tüköröződött. Rabbi Josua ben Chananja hangosan, héber nyelven e (Je ájó prófétából idézett) szavakkal kérde: »ki adá martalékul a rablónknak Jákobot és Izraelt?« — s a fogoly fiu (ugyanis k Je ájó szava val) így válaszolt: »Nem I-ten az, ki ellen vétkeztünk? s nem akartuk utain haladni, tanait követni«.

— E gyermek — mondá rabbi Josua, egykor nagy ember lesz Izraelben, nem nyugszom addig, míg rabságából ki nem váltom, bármennyi pénzt is követelnek érte.

Ugy is tett. Római barátjainál összeszedte a fiuért követelt összeget, megszabadítá és magával vitte Judeába. Itt Nachum rabbi felügyeletére bízta, ki őt magánál tartá Gimzóban és az i-teni tanban oktató. Itt már Jismoél ifjúvá fejlődött, büszkesége és öröme volt tanítójának. Habár ez volt a tanítványok között a legifjabb, mégis ehhez csatlakozott Akiba és nemsokára a legbensőbb barát kötelék füzte össze e két különböző koru férfit, egész életükre.

(Folyt. köv.)

Gábor gyermeküdülőtelep

GRADÓ

Egyedüli gyermektelep az Adria-tenger partján, ahol a gyermekek szigoruan rituális ellátásban részesülnek. Kizárólag gyermekeknek (17 éves korig bezárolag). Bő étkezés, állandó orvosi és tanári felügyelet. — A gyermekek Budapestén vagy Debrecenben vételnek át — Referenciákkal szolgál és prospektust kívánságra küld **Gábor Dezső polgári iskolai tanár, Debrecen, Hatvan-u. 1. szám.**

Országos Tomché Jesivósz Egyesület, Győr

Postacsekk-számla száma 40.530.

Templomi adományok:

Aszód: Hermann József főgondnok által 31 50. Balatonszemes: Sauber Armin által 52 — (Hozzájárultak: Kohn Sámuel, Kohn Miksa, Berliner Salamon, Lichtentädtér Mór, Kohn Vilmos, Kohn Dávid, Kohn Izidor, Kohn Zoltán.) Bácsalmás: Frenkel Benjámin által 40 —. Högyész: Goitein főrabbi által 40 —. Gebe: 15 44, Göncruszka: Neu'ander Ábrahám által 11. Kispeszt: 20, Kőszeg: dr. Linkszt főrabbi által 10, Kunszentmiklós: 18 50, Piszke: Koralek Sámuel által 18 31, Pórládony: 50. Rajka: Szendrovičs Mór rabbi-helyettes által 17. Székesfehérvár: Benedikt Jenő által 50 54, Tiszakerecsny: Landau Ilés kántor által 21 (Hozzájárultak: Bernát J. 5, Kohn J. 3, Schönberger V., Bernát S., Klein J., Klein L., Ehrenfeld B., Landau Ilés 2—2, Grosz M. 1.) Újkér: Kluger Izidor által 53, Vámosmikola: Groszmann József által 18 31.

Különböző adományok:

Steinberger Jenő Felsőgalla 5, Scherkofszky Zsigmond Veszprém 1, Freudfeld Géza Kunbaja 3, Löwy Simon Szarvas 3, Lordján Mózes Jánoshalma 2, Schmelcz Hermann Jánoshalma 10, Hoffmann Sári Ostffyasszonyfa 5, Feuerstein Jenő Gibárt 5, Mermelstein Jechiel Pécs 4, Fuchs Samu Pécs 1, Dukász Jenő Tóváros 2, Grünbaum Dezső Apácatorna 5, Rosenthal Dávid Balatonkenese 2, Steiner Cheiele Győr 2, Csepregi Izr. Hitközség Félévi szubvenciója 40, Schmelcz A Madaras 2 50, Grünfeld Károlyné, Koch Ignác Bácsmadaras 3—3, Lusztig Aladár Tápiószele 2, Deutsch Antal Kaposkeresztúr 3, Pich Fülöp Pomáz 1 60, Ullmann Armin Pomáz 1 70, Wirtschafter Armin Nyiregyháza 3, Izr. Nőegylet Dunaföldvár 10, Schwartz Jánosné Tiszabura 2, Mezőtúri Izr. Szentegylet negyedévi hozzájárulása 12, Debreceni Izr. Szentegylet negyedévi szubvenciója 30, Iczkovits Testvérek Tótkomló 12, Brüll Vilmosné Tisztaigar 5, Singer Hermann Tapolca 2, Singer Emil Diszel 2, Buchinger Dániel Szombathely 1, Balog Samuné Keszthely 3 Kleinmann Adolf Tótkomló 3 50, özv. Váradi Ignáczné Székesfehérvár

5, Kun Juda Chám Kiskunfélegyháza 3, Lévi Zsigmondné Tiszapalkonya 4, N. N. Tiszapalkonya 2, Goldstein Géza és Armin Patak 10, Hermann József Kemenesmihályfa 5, Fohn Gyula Nagyléta 6, Sáfár Dávid Tiszadada 25, Braun József Moson 5, Friedmann Hilus Tiszapalkonya 8, Wachtel Regina Székesfehérvár 2, Frey Manoné Értény 5, Hannover József templomi adománya Nagykorós: 3. Budapest: Hirsch Ferenc 2, Löwinger Sándor 10, Kaszab Aladár udv. tanácsos 5, Hoffmann Sándorné 3, Steinerné Horn Szidónia 2, Korach Márk igazgató 5.

Gyűjtés: Rechnitzer Lipót Szepetk gyűjtése 17, Kugler Noé, Szombathely, gyűjtése Fiumében, 68 Lira és 30 Dinár. (Hozzájárultak: Ábr-hám Beermann, Sigm. Kugler, Samuel Kurz, Grauenfeld 10—10 Lira. Pecht, Baruch, Lederer, Hermann Wertzler, Altberger 5—5 L., Altmann 3 L., Moskovitz 30 Dinár.) Singer Emil Diszel gyűjtése 8 (Hozzájárultak: Singer Izidor Kiskesthely 5, Singer Zsigmond, Diszel 2, Benedek Adolf, Tapolca, 1.)

Ejegyzési gyűjtés: Eckstein Izidor, Törökbalint és Salzer Riza, Győr, eljegyzésén 4.

Lakodalmi gyűjtés: Schlesinger M. kántor, Ricse, gyűjtése Strauszmann—Zuckermandl lakodalomnál. Berettyóújfalú, 5. Lévi Lili, Tiszapalkonya, gyűjtése Leichter József és Horovitz uhölgy lakodalomán 4. Strauszmann Samuél, Debrecen, gyűjtése, Friedmann Ilonka és Bokor Henrik lakodalomán, Szeghalom 20. Berkovits Nővérek, Gibárt, gyűjtése, Riesner Lenke, Korlát és Webermann Arthur Tarcál, esküvőjén 21.

Sürgőnymegváltások: Korein Dezső, Budapest, leánya lakodalomán 64 60. Blum Béla szarvasi főrabbi leánya esküvőjénél 42 30, Goldmann Zoltán Balatonszemes esküvőjénél 11 50, Friedmann Ilonka Szeghalom és Bokor Henrik Tokaj, esküvőjénél 30 80. Kitzburg özdí főrabbi fia és Neumann Fülöp Rudabánya, leánya lakodalomán 45 60, Rubinszin Jakab, Soltvadkert, esküvőjénél 12. Mautlinger József, Földes, lakoda-

lomnál 4 20, Brach, Nyirma, Briszka, Tiszadada, lakodalomán 13. Weinberger Saimon mezőtúri rabbi leánya és Fried Sándor Hajduböszörmény, lakodalomán 17 30, Webermann, Tarcál és Riesner, Korlát, esküvőjénél 6 80, Brenners, Vásárosnamény és Friedmann, Sátoraljaújhely 6 30.

Bencsolás elárverezését: A Vésztői Chevra Kadisa Zajin Ador-kor megtartott szüde alkalmával Ginstler Adolf hitk. elnök által 7.

Briszmló gyűjtés: Dr. Spiegel Armin főrabbi, Esztergom, gyűjtése 12 50, Steiner Salamon, Győr, gyűjtése Dr. Grosz Jenő orvosnál, Felsőgallán 50.

Chinüch Habájlisz alkalmából: Hannover József, Nagykorós, gyűjtése Weisz Sándornál tartott műhelyavatáson 10.

Gómel mondás alkalmából: Friedmann Adolf, Rózsa Adolf, Nagykorós 1—1.

Ruhaadományok: Holczér Márton, Szombathely, Izr. Hitközség, Hencida, Gottlieb Manó, Nyiregyháza, Singer Mór, Kecskemét, gyűjtése (Hozzájárultak: Bunzlau Vilmos és Bauer László) Greiner Miksa Józsefháza, Berger Ignáczné, Csorna: Páskusz Károly által, Steiner Salomonné, Szombathely, Schwartz Dezsóné, Szombathely, Izsák Lőrinc Békéscsaba, Hegedüs Ignác Békéscsaba, Kohn Jenő Gyula, Heinrich Armin főrabbi Székesfehérvár, gyűjtése (Hozzájárultak: Krausz Samu, Frimm Jakabné, N. N., Bruszt Armin, Hirschhorn Sándorné, Weisz József, Blum Mihály.) Schwartz Mór, Kiskörös, Engelsráth Fiume, Kugler, Szombathely által. — Győr: Freund Gyula, Stern Adolf, Riesz Ignác, Grünwald Zsigmond. Kartonnyomó Ipar R. T., Budapest, Korach Márk igazgató által 50 méter siflonvászor.

Purimi gyűjtés: Horovitz Samu, Csepel, gyűjtése 24, Bender Adolf rabbi, Zalalövő, által 14 70. Krausz Mór Szany által 8, Tiferesz Bachurim Egylet, Dombrád, gyűjtése Leichtag főrabbi ált. 11 50, Löwy Nővérek Székesfehérvár purimi edománya 5. Pál Annuska és Lusztig Vera polg. isk. tanulók gyűjtése Törökszentmiklós son Schwartz Izsó által 76. Ullmann Annin, Pomáz, gyűjtése 5 02, Kugler Nándor Szombathely gyűjtése 176. Greiner Miksa Józsefháza gyűjtése Győrszemerén 4 50.

PÁLYAZATOK

Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Pályázatok felvételnek: Sip ucca 10. — Hirdetések díja előre fizetendő.

Az Ózd bolyoki orth. hitközség egy kellemes jóhangu és gyakorlott baltefilő vekojret keres, ki egyben sojchet übojdek müimche vejóré somájim legyen. Fizetés megállapodás szerint. Utiköltség csak meghívottnak térítetik meg. Kort, családi állapotot, eddigi működést, magyar állampolgárságot feltüntetve, 3 hírneves orth. rabbtól nyert kabolóval felszerelt kérvények Dr. Winter Jenő elnökhöz, Ózd, küldendők.

A sátorlajuhelyi aut. orthodox szefard hitközségben üresedésbe jött II.-od metszői állásra ezenel pályázat hirdettetik. Pályázótól megkivántatik, hogy 3 hírneves orth. rabbtól kabolója legyen. Évi fizetés megállapodás szerint. Eddigi működés, kor és családi állapotot feltüntetve okmányokkal felszerelt kérvények f. év június hó 15-ig elirt elnökéhez küldendők. Utiköltség csak meghívottnak térítetik meg. Sátorlajuhely, 1928 máj. 7. Reinitz Elemér, hitk. elnök

Apró hirdetések

Hirdetési díjszabás: minden szó egyszeri beiktatása 13, vastagon szedett betűkből 26 fillér. Apróhirdetések felvétele: VII. Sip ucca 10. — Jelígs levelek kettős borítékban, válaszbélyeggel ugyanoda intézendők. — Apróhirdetések csak a díj előzetes lefizetése mellett közölhetők.

Házasság

TIZENKILENC éve közvetít házasságot Nagy Jenő, Rákóczi-ut 57/b. — Telefon (cégnélküli levelezés.)

FÉRJHEZ adám intelligens, nagyon csinos fiatal leányomat, intelligens, vallásos családból való fixfizetéses tisztviselőhöz, vagy jobb iparosemberhez. Leányomnak saját nőruha szalonja van. Csakis komoly ajánlatok vétetnek figyelembe. Levélüket »Házasság« jelígre a kiadóba.

Megérkeztek külföldről a tavaszi divatkülönlegességek!

Szövetek, selymek

legnagyobb választékban.

Csipke, szalag, rövid és kötöttáru, valamint ruhadiszekben külön osztály, a szenzációsan olcsó árairól közismert

Spitz Herman

áruházában
Budapest,
Erzsébet-körut 34.

Szombat és ünnepnap zárva.

DISZKRÉT, megbízható házasságközvetítések: Wiener, Bratislava, Petőfi-u. 10. (Szlovénko) 60 fillér bélyeg mellékelendő.

Állást nyer.

VALLÁSOS szakácsnőt orth. háztartásomhoz keresek, Breuer Jenőné, Nagymaros.

SZOMBATOT TARTÓ pincemester, ki szesz, bor, sör, rum és likörgyári, pálinkakészítés és egyéb e szakmába vágó teendőkben nagy és hosszabb gyakorlattal bír, felvétetik. Cim, válaszbélyeggel a kiadóhivatalban.

Különléle

HÁLÓK, ebédlők bámulatosan olcsó áron. Horn-nál, Wesselényi-u. 13. (Saját ház.)

WUNDERSCHÖNES ספר תורה billigst zu verkaufen. Friedmann, Teréz-körut 29.

ספר נפי אש

על סדרו המשנה מברר ומלכן כל שימות והחילוקים של ראשונים ואחרונים השייכים לכל משנה ומשנה. החי' מחזיק נ' החי' ל' החי' נ' החי' כ"א באגון גליונות גדולות. מחירם 4.— 6.— 7. פענא. ספר כבוד שמים עדי' טוב מאד ביה מכיל כ"ד באגון גליונות גדולות מחירו 5 פענא. למוכרו ספרים לשיבות לרבני ולתי' עניים הנהה עד מחיר העצום להשיגם אצל המחבר:

Stern Ábrahám rabbi,
Nové-Zámky (Érsekujvár).

Kellemes nyaralás Dunaföldváron

ahol nyaralók és átutazók izletes orth. kóser kosztót kaphatnak Richter Nővéreknél.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos
GROSZBERG JENŐ.

Hoffmann és Társa könyvnyomda
Budapest, VI, Próféta ucca 7.

ידיעת ציונות

ZSIDÓ UJSÁG

A magyar orth. zsidóság hetilapja.

Megjelenik hetenkint egyszer.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., SIP-UTCA 10.
TELEFON: József 425—90.

ALAPITOTTA:
GROSZBERG LIPÓT ז"ל

ELŐFIZETÉSI DÍJ: 1 EVRE P 20.—
P 10.—
KÖLFÖLDRE : 1 : P 22.—
Postascheckenköntő-szám: 50 791.

A kölni zsidó pavillon

Nagy ünnepek közepe nyílt meg e héten Kölnben, a régi rajnai kulturhelynél a nemzetközi sajtókiállítás. A kiállítás területén egy zsidó pavillon is van. Nem a baloldali és az antiszemita által „zsidó” jelzővel bélyegzett sajtótermékeket fogják itt bemutatni, hanem azokat a lapokat, amelyek bevallottan a zsidóság érdekeiért küzdenek. A kiállításnak egyik osztálya történelileg igen jellemző. Azt a nevet viseli: „publicisztika a világi ismereteknek a zsidók között való terjesztése szolgálatában”. Ez a zsidó sajtó első korszakára utal, amikor a XVIII. században a gettóból kijövő zsidóságnak világi ismereteket akart juttatni a publicisztika. Egy későbbi fázist jelent az a sajtó, amely a zsidóság jog-egyenlőségéért küzd és zsidó szociális kérdések megoldásán fáradozik. Több mint 600 zsidó lap lesz képviselve a kiállításon. Ez a szám napnál fényesebben bizonyítja azt a tényt, hogy a mai zsidóság életmegnyilvánulásához a sajtó is hozzátartozik. E törvényszerűség alól semmiféle csoport ki nem vonhatja magát. Az orthodoxyának is fel kell használnia a sajtót a maga céljairól. Oly embereket kell nevelnie, akik minden, a zsidóságot érintő eseményt a Tóra örök tanításainak szemszögéből ítélnek meg. E tekintetben szimbolikus jelentősége van annak, hogy a

munkát a megváltozott társadalmi viszonyok és az állam elrendelte iskolarendszer már elvégezte. — hanem zsidó ismereteket, zsidó szeretettel, önértzetet és vallásosságot kell terjesztenie. Hogy mit jelenthet e tekintetben az orthodox sajtó, azt Németország példája bizonyítja. Mert ami orthodox élet most virulóban van ott, az első sorban Hirsch Sámson Rafaelnak köszönhető, aki lényegében véve zsidó publicista volt.

Mindenknek a tudata még nines elterjedve Magyarországon.

Nálunk még mindig vannak orth. körök, akik természetesnek találják, hogy a hívő naponként elolvassa demokrata vagy langyosan liberális napilapját, de feleslegesnek tart orthodoxy ujságot. Még mindig léteznek olyanok, akik irtoznak ugyan mindennemű unifi-

kációtól, csupán a sajtó terén való unifikációtól nem félik orthodox voltukat; akik a neológ testi táplálékot elutasítják, de szellemi táplálék terén cseppet sem skrupulózusok.

A zsidó rege szerint a rajna-melléki városok azért szenvedtek a kereszties hadjáratok idejében, mert még a szentély elpusztulása előtt kivándorolva, védve hitték magukat a chorbán szenvedése alól. Így aztán megtanulták, hogy a zsidónak mindig gondolnia kell erre.

A kölni pavillon figyelmeztessen minden orthodox embert Magyarországon, hogy minden zsidó csoportot fenyeget az elzsidótlanodás destrukciója s hogy e chorbán ellen fel kell venni a harcot minden vonalon, minden eszközzel, tehát jól kiépített, orthodox szeltemben vezetett sajtóval is!

A bibliai ásatások tanítása

A talmudnak példázatmondója, Rabbó bar Chono elbeszéli, hogy egy pusztai vándor elvezette őt egy helyre, ahol Kórach és társasága a föld színe alá sülyedt és midőn odahajta fülét, azt hallotta, hogy a föld alól előtörő morajló hang ezt hangoztatja: „Mojse emesz vetajroszój emesz — Mózes mesterünk igaz és Tórája igazság”. Ezt a legendát juttatja a zsidó ember eszébe minden, a bibliai színtereken történő ásatás.

A napokban a sajtó a Sechem bibliai városban folytatott ásatásokról hozott értesítést. Ez a város szerepel már Jakovj ósátyánk történetében. Később Jehojsúa ott megeskelteti a népet a Tóra törvényeinek megtartására és ennek emlékére emlékkövet állít fel „az Ur szentélyében levő terebintus

alatt” (24. fej. 26). A bírák idejében a Baal-Berisz bálványoknak volt ott kultuszhelye, ahonnan Avimelech 70 ezüstpénzt kapott s azon rabló különítményt szervezett. Az ásatásoknál egy templom bejáratát találták, majd egy nagy követ. Most már azonosítják Jehojsúa kövével és a templomot a Baal Berisz kultuszhelyével és így elkeverik a szentet a szentségtelenel. Tudjuk azonban, hogy ezek az ásatások is csak azt fogják kimutatni, hogy milyen hívek a biblia elbeszélései, amelyek arról szólnak hogy Sechem-ben bálványoknak hódoltak s így annál nagyobb a Tóra nevelésének eredménye. hogy ezt a begyökeresedett bálványkultuszt a föld alá sülyesztette s most a föld alól hirdeti: Mojsse emesz vetajroszój emesz!